

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

Брой 10 (553) година XLIII

19 декември 2025 година

Когато любопитството води, науката просто отваря вратите

На стр. 13

Кръгла маса: Традиция и приемственост в
българския книжовен език през вековете

На стр. 6

30 години катедра „История и археология“

На стр. 5

Две забележителни книги предлагат
литературно пътешествие
от Античността до Бел епок

На стр. 9

Стр. 2 **Общото събрание прие отчета на ректора и избра нови
членове на Академичния съвет и Контролния съвет**

На всички студенти,
преподаватели и служители
от Пловдивския университет
пожелаваме весела Коледа
и щастлива Нова година!

Редакцията

В Броя ще прогледете още:

- ▶ Студенти от ФМИ спечелиха сребърни медали от национална олимпиада
- ▶ Сладостта да доизмисляш енигмите на живота
- ▶ Студент от ФИСН е новият носител на ректорската стипендия „Студент на годината“ на ПУ „Паисий Хилендарски“

Общото събрание на Пловдивския университет прие отчета на ректора за изминалата година и избра нови членове на Академичния и на Контролния съвет

На 28 ноември 2025 г. в Спортната зала се проведе Общо събрание на Пловдивския университет, което беше свикано от неговия председател доц. д-р Мария Стоянова на основание на чл. 28, ал. 1 от Закона за висшето образование във връзка с чл. 19 от Правилника за устройството и дейността на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. На заседанието присъстваха и членовете на Съвета на настоятелите.

Работната форумна започна с изборна помощни органи, след което председателят на мандатната комисия Антоанета Текьова оповести, че при 540 души списъчен състав и 519 – редуциран, са се регистрирали 425 души, като Общото събрание е легитимно и може да взема решения. Последваха гласувания, свързани с изменение и допълнение на Правилника за устройството и дейността на Пловдивския университет.

Отчетен доклад за периода 29.11.2024 – 28.11.2025 г. изнесе ректорът проф. д-р Румен Младенов, който направи преглед на своите отговорности и задължения като ръководител на висшето училище и анализ на развитието на институцията през текущия период. Изминалата година затвърждава една трайна възходяща тенденция за университета, която е свързана както с учебната и научната дейност, така и с материалната база и кариерното израстване на преподавателския и административния състав. Доказателство за това са многобройните изяви на преподаватели и студенти в национални и международни научни форуми, успехи в различни конкурси и състезания, свързани с образование, наука, култура, спорт и др.

Пловдивската алма-матер получи статут на изследователски университет, спечелени са проекти на стойности милиони левове, а тези финансови измерения се превръщат в иновационни продукти, свързани с технологии, културен и социален ресурс. Трябва да се подчертае, че научната дейност върви паралелно с обучението на студентите, които са над 18 000 и имат възможност да се докоснат до съвременната наука в модерни учебни зали и лаборатории. Ректорът припомни и факта, че академичното ръководство успя да намери най-приемливия подход при възникналото напрежение със студентските такси в навечерието на новата учебна година, като за студентите от горните курсове се запази в същия размер, а за новоприетите първокурсници бе приет минималният праг според изискванията на нормите в Закона за висшето образование.

Проф. Младенов отбеляза, че тази възходяща тенденция намира израз както в международни и национални рейтингови класации, така и в нарастващия бюджет – през 2025 година той е над 87 млн. лв. и собствени приходи 16 млн. лв. (за сравнение – бюджетът на университета за 2024 г. е бил 73,5 млн. лв.). Средната работна заплата

Проф. Румен Младенов

е нараснала със 17 процента и се равнява на 4558 лв. В допълнение към доклада на ректора доц. д-р Борислава Петкова – председател на университетската организация на Националния браншов синдикат „Висше образование и наука“ при КНСБ, поясни, че по заплати Пловдивският университет е на първо място сред държавните висши училища извън медицинските, които се финансират на друг принцип.

В личен план проф. Румен Младенов сподели, че вече е избран новият носител на учредената от него ежегодна стипендия, която е в размер на една ректорска заплата. Това е Николай Атанасов Николов – студент от Факултета по икономически и социални науки.

Отчети за състоянието на ръководените от тях ресурси направиха и заместник-ректорите на Пловдивския университет: проф. д-р Пламен Стоянов – учебна дейност, проф. д-р Теменужка Йовчева – научноизследователска дейност, доц.

д-р Борян Янев – международна дейност и връзки с обществеността, проф. д-р Невена Милева – проектна дейност, проф. д-р Станимир Кабаиванов – акредитационна дейност, проф. д-р Владимира Ангелова – качество и атестация.

За дейността на Контролния съвет докладва неговият председател проф. д-р Люба Панайотова.

Следващите точки в дневния ред включваха избор на допълнителни членове на Академичния съвет за попълване на състава му по квоти; частичен избор за попълване на състава на Контролния съвет с един член от квотата на студентите и докторантите; приемане на Правилник за дейността на Контролния съвет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

След проведеното тайно гласуване проф. д-р Велизар Гочев – председател на комисията по избора, обяви резултатите:

- За член на Академичния съвет на Пловдивския университет от квотата на нехабилитираните преподаватели е избрана до изтичане на мандата на Общото събрание гл. ас. д-р Весела Славчева Янчева от Биологическия факултет;

- За членове на Академичния съвет от квотата на студентите и докторантите също до изтичане на мандата на Общото събрание при четирима кандидати бяха избрани следните трима: Емине Момчилова Талипова – студентка от Юридическия факултет; Петър Живков Славов – студент от Химическия факултет; Суат Бирил Али – студент от Факултета по икономически и социални науки.

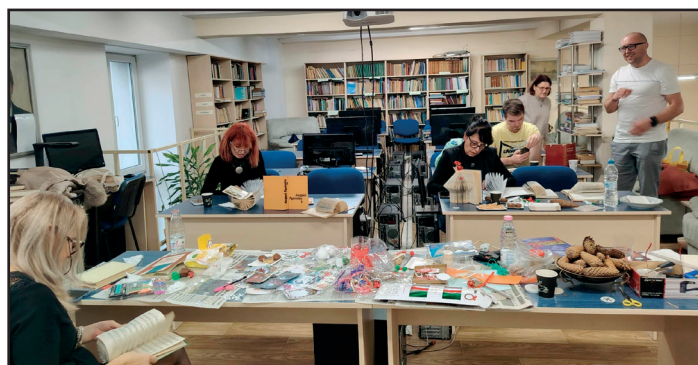
За член на Контролния съвет на Пловдивския университет от квотата на студентите и докторантите бе избрана Александра Димитрова Бабаикова от Факултета по икономически и социални науки.

Нов живот за старите книги в Университетската библиотека

На 2 декември 2025 г. в читалнята на Университетската библиотека се проведе коледен уъркшоп под надслов „Нов живот за старите книги“. Г-жа Милена Марковска, директор на Градската библиотека „Паисий Хилендарски“ в Асеновград, показа техниката Folded Book Art. С нейна помощ студенти от Пловдивския университет заедно с библиотекарите, начело с

директора г-жа Милка Янкова, изработиха коледна украса, използвайки отчислените книги. Организатор на събитието беше Славена Шумарова-Запрянова. Който иска, може да почерпи опит и вдъхновение на място.

Екипът на библиотеката благодари на всички, които взеха участие в инициативата и в създаването на незабравима коледна атмосфера.

Николай Николов от ФИСН спечели ректорската стипендия „Студент на годината на ПУ „Паисий Хилендарски“

Николай Атанасов Николов завършва Националната търговска гимназия – Пловдив, със специалност „Оперативно счетоводство“, след което продължава обучението си във Факултета по икономически и социални науки на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. През септември 2025 г. придобива ОКС „бакалавър“ по специалността „Финанси“ с пълно отличие, а понастоящем се обучава в магистърската програма „Счетоводство и анализ“. Завършва и програма за допълнителна квалификация „Учител по икономически дисциплини“, както и специализирани обучения по инвестиции, лични финанси и работа със счетоводен и статистически софтуер.

Николай Николов

Заедно с академичното си развитие Николай Николов участва активно в дейността на младежки организации и инициативи. От 2020 г. до 2024 г. е учител в общинското предприятие „Младежки център Пловдив“ и община Пловдив, където провежда обучения по финансова грамотност, предприемачество, икономика и кариерно ориентиране. Взема активно участие в разработването на Стратегията за младежка политика на община Пловдив (2021 – 2030) и във Фондация „Градина на познанието“, където координира образователни дейности, проекти и инициативи за деца и младежи от малки населени места, осъществява контакти с институции и организации и отговаря за финансовото и административното управление на проектите.

Международната дейност е съществена част от професионалното му развитие. Той е представител на България на Европейското младежко събитие (European Youth Event 2023) в Страсбург и участник в редица международни обучения и младежки обмени, реализирани по програмата „Еразъм+“ и други европейски инициативи. Сред тях са проекти в Испания, Италия, Ирландия, Белгия, Словения, Гърция, Португалия и Дания, посветени на

През 2020 година бе учредена и връчена за първи път ректорската стипендия „Студент на годината на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Стипендията е лично дарение на проф. д-р Румен Младенов в размер на една ректорска заплата. Тя се връчва всяка година в навечерието на 8 декември на изявен студент след прецизен подбор на направените номинации от компетентно жури.

предприемачеството, младежките политики, доброволчеството, образованието и социалните иновации. В редица от тях Николай Николов е лектор и организатор, като работи за насърчаване на диалога между младите хора и европейските институции за обмен на добри практики.

От ученическите си години Николай Николов участва активно в граждански инициативи и представителни структури. Бил е младежки омбудсман на Пловдив, председател на ученическия съвет на Националната търговска гимназия и младши посланик на Европейския парламент. Представял е България в симулацията Euroscola в Страсбург и в инициативата „Модел Република България“. Участвал е в програмата „Мениджър за един ден“ и в редица национални младежки форуми и кампании на Европейския парламент.

Като студент в Пловдивския университет Николай Николов участва в научноизследователски проекти, свързани с финансите, устойчивото развитие и дигиталните технологии, включително в изследването „Extended Automatic Natural Text Processing Engine for Psychological Profiling“ и в проекта „Зеленият преход и ролята на Плана за възстановяване и устойчивост“. Той има и практически опит от стажантски програми в Териториалното статистическо бюро – Юг, ТД на НАП – Пловдив, и EY Bulgaria, където работи със счетоводни документи, статистически данни и финансови отчети, както и с нормативни актове, свързани с данъчната и счетоводната практика.

Николай Николов е носител на Национална диплома на Министерството на образованието и науката за отличен успех и постижения, стипендиант на Фондация „Атанас Буров“ и многократен лауреат на национални и университетски състезания и олимпиади по икономика, счетоводство и математика.

Представители на Юридическия факултет участваха в Европейското състезание по международно хуманитарно и бежанско право

В десетото издание на Европейското състезание по международно хуманитарно и бежанско право (All-European International and Humanitarian Refugee Law Moot Court Competition) имаше представители и на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Състезанието се проведе от 18 до 21 ноември 2025 година, а негов домакин бе Правният факултет на Университета в Любляна, Словения. В него взеха участие 12 отбора от 8 различни държави. Пловдивският университет е част от инициативата за трета поредна година.

Отборът в състав: Мария Гинева, студентка по право от IV курс; Тюлай Ахмедова, студентка право от II курс; Тодор Рогошев и Таня Костадинова – треньори, бе допуснат до състезанието, след като се класира сред първите 12 участници.

Структурата на състезанието включва

Дамската част на отбора

шест рунда, по време на които отборите участват в преговори по реалистични казуси, свързани с международното хуманитарно и бежанско право. Последните два кръга са симулация на изслушване пред Международния наказателен съд, пред който участниците трябва да изложат своята цялостна аргументация.

Ангажираността на студентите в подобни състезания повишава тяхната правна култура чрез възможността да работят и създават контакти в международна среда. Не на последно място придобиват ценен опит, нови знания и перспективи, които в бъдеще ще спомогнат състезанието да се добави към традицията на отлични представления на ПУ по международни форуми.

Участниците изразяват своята дълбока благодарност към Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ и Българския Червен кръст за оказаната подкрепа.

ФИЗИКА – ИНЖЕНЕРСТВО – ТЕХНОЛОГИИ

Националната студентска научна конференция

Доц. д-р инж. Иван БОДУРОВ

На 4 и 5 декември 2025 г. в хотел „Рамада Пловдив Тримонциум“ се проведе IX национална студентска научна конференция „Физика – инженерство – технологии“. Официалното откриване на ежегодния форум, който по традиция се организира от Физико-технологичния факултет към Пловдивския университет съвместно с Фондация „Еврика“, бе на 4 декември в зала „Тракия“. В качеството си на домакин деканът на Физико-технологичния факултет проф. д-р инж. Надежда Кафадарова приветства присъстващите над 100 души – участници, гости, студенти и преподаватели. Беше прочетен поздравителен адрес от ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Румен Младенов. Приветствието поднесе и председателят на университетския Студентски съвет г-н Димитър Стоянов. Специален гост на конференцията бе г-н Григор Цанков, изпълнителен директор на Фондация „Еврика“. Той връчи на декана на ФТФ плакет по повод на 35-годишнината на Фондация „Еврика“, като благодари за дългогодишното партньорство и увери, че фондацията ще продължи да подкрепя инициативите на факултета и в бъдеще.

Идеята на националната студентска научна конференция е да се осигури възможност за обсъждане на иновативни идеи и актуални проблеми в областта на физиката, инженерството, комуникациите, електрониката и образователните технологии. Събитието предоставя поле за изява на млади учени, студенти и докторанти от висшите училища и институти в страната и чужбина. Форумът бе структуриран в три основни секции, които отразяват съвременните тенденции в науката и технологиите:

- Секция А – „Физика и физични технологии“;
- Секция Б – „Инженерство, комуникации и електроника“;
- Секция В – „Образователни технологии“.

Това разделение позволи задълбочено разглеждане на специфични проблеми, но същевременно насърчи интердисциплинарния диалог – нещо, което е от критична важност за съвременната наука, където границите между физиката и инженерството все повече се размиват.

В рамките на форума бе връчена специалната награда „Най-добро научно постижение“ на изявени млади учени, студенти и докторанти. Най-актуалните теми и най-атрактивните презентации бяха оценени от специално жури от преподаватели на ФТФ в състав: проф. д-р Желязка Райкова, доц. д-р Екатерина Писанова, доц. д-р Христина Петрова, доц. д-р инж. Диана Стоянова, доц. д-р инж. Огнян Сливаров, гл. ас. д-р

инж. Велислава Райдовска, гл. ас. д-р Николай Вакрилов и ас. д-р Елена Толстошеева.

Журието бе изправено пред нелеката задача да оцени 72 научни разработки, от които 27 устни доклада и 45 постера. Атмосферата по време на постерната сесия бе наситена с дискусии. Младите учени имаха възможност не само да представят работата си, но и да получат

обратна връзка от утвърдени учени и преподаватели.

Наградените студенти, докторанти и млади учени са в следните категории:

- Конкурс „Най-добро научно постижение“:

I място – Димитър

Тодоров Бойчев – Институт по електрохимия и енергийни системи при Българската академия на науките; тема на доклада: „Съвместна работа на емулятор на акумулаторна батерия и горивна клетка“

II място – Антония Стефанова Петрова – Тракийски университет, Стара Загора; тема на доклада: „Spectral Methods for Assessing the Influence of Zeolite in Soils on Cucumber Plant Growing“;

III място – Цветелина Стефанова Генчева – Физико-технологичен факултет, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“; тема на доклада: „Иновативни методи за формиране на умения за ориентиране по звездите в началния етап на прогимназиалното образование“.

След два дни на интензивен обмен на знания IX национална студентска научна конференция приключи с обещание за нови срещи. Успехът на форума е доказателство, че въпреки предизвикателствата младите хора в България имат желание да се развиват в сферата на точните науки, а организаторите вече гледат към десетото юбилейно издание.

Аплодисменти за доц. Иван Бодуров и останалите членове на Организационния комитет на конференцията

50 ученици се включиха в тазгодишното издание

Доц. д-р Ася ВИРАНЕВА

Традиционната Национална ученическа конференция „ФИЗИКА – ИНЖЕНЕРСТВО – ТЕХНОЛОГИИ“ се проведе на 6.12.2025 г. във Физико-технологичния факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В събитието, организирано от ФТФ с подкрепата на Фондация „Еврика“, участват ученици от цялата страна.

В тазгодишното издание се включиха 50 ученици от различни училища в Пловдив, Пазарджик, Сливен и др., разпределени в 19 отбора. Приветствие към участниците отправиха проф. Надежда Кафадарова – декан на Физико-технологичния факултет, и г-н Григор Цанков – изпълнителен директор на Фондация „Еврика“.

Конференцията осигурява поле за творческа изява на ученици от цялата страна с интерес към физиката, инженерството и технологиите. Те имат възможност да покажат разработени от тях макети, симулации, компютърни игри и др. и да ги представят по интересен и атрактивен начин, като така сравняват знанията и уменията си в областта на обучението по физика и

Проф. Надежда Кафадарова и г-н Григор Цанков поздравиха участниците в ученическата конференция

технологии с техните връстници.

Националната ученическа конференция се провежда по интереси, като се предлагат две различни категории задачи.

Първа категория: презентация на тема от областите физика, инженерство, технологии;

Втора категория: решение на предварително зададени експериментални задачи.

Компетентно жури, съставено от физици и инженери, класира най-добре представилите се ученици в съответната категория, които получиха специални награди и сертификат за участие. На първо място в първата категория се класира Никола Урумов от 10. клас на СУ „Константин Константинов“, гр. Сливен, който представи презентация на тема „Микробните горивни клетки – пътят към чистото бъдеще...“. Първо място във втората категория спечели отборът от СУ „Георги Бенковски“, гр. Пазарджик, представен от учениците от 9. и 10. клас Теодор Пенев, Мариела

Георгиева, Яна Дошкова и Петър Петров. Те представиха и анализираха разработената от тях задача „Воден барометър“.

30 години катедра „История и археология“

Пловдивският университет събра изследователи от цялата страна на научен форум по случай юбилея

Кристиян ЛЪСКОВ

На 11 и 12 декември 2025 година в зала „Компас“ на Пловдивския университет представители на научната общност се събраха на национална конференция под надслов „Преходи и трансформации в историята“. Поводът за тържественото събитие бе 30-годишнината от създаването на катедра „История и археология“ към Философско-историческия факултет.

Тъкмо през далечната 1995 г. в предизвикателните за държавата времена на прехода се поставя началото на историческото образование и наука в Пловдивския университет и в един от най-старите живи градове. Този акт се официализира със създаването на катедра „История“, предшествано две години по-рано от откриването на специалността „Български език и история“.

Научният форум бе открит с приветствия от декана доц. д-р Стойка Пенкова, ръководителя на катедрата доц. д-р Димитър Димитров и на официалните гости. Поздравителен адрес изпрати и ректорът проф. д-р Румен Младенов. В тържествения дух на събитието с почетни plakети бяха отличени основателят на катедрата доц. д-р Иван Джамбов и дългогодишният неин ръководител доц. д-р Георги Митрев. Специални грамоти за десетилетната си работа и ангажираност получиха и вече пенсионирани членове на катедра „История и археология“.

Програмата на конференцията се отличи с тематично богатство и с участие на специалисти от различни направления, много от които – свързани през годините по един или друг начин с катедрата. Сред участниците бяха представители на няколко университета, научни институции и музеи от цялата страна, а също и от чужбина – Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Университета по библиотекознание и информационни технологии – София, Университета в Нови Сад (Сърбия), Националния археологически институт с музей при БАН, Института по експериментална морфология, патология и антропология с музей – БАН, Археологическия музей „Марица-изток“ – Раднево, регионалните исторически

музеи в Бургас и Монтана, Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив, както и преподаватели от Пловдивския университет и неговия филиал в Кърджали.

В общо шест заседателни сесии бяха представени и коментирани някои от последните научни открития и хипотези. Участниците представиха своите проучвания от областта на

Деканът доц. Стойка Пенкова връчва почетен плакет на ръководителя на катедрата доц. Димитър Димитров

археологията, историята, архивистиката и музеологията. И през двата натоварени дни научният форум бе любезен домакин и за много любопитни студенти и гости.

Празничният момент в деня на откриването на събитието бе продължен с официален коктейл за участниците, на който среща си дадоха поколенията преподаватели и възпитаници на катедрата.

Голямата годишнина на катедра „История и археология“ ще бъде ознаменувана и със специален брой на списание „Пловдивски исторически форум“, където ще бъдат включени и докладите от юбилейната конференция.

Научният форум и честването завършиха с усещане за приемственост и удовлетвореност от постигнатото през тези три десетилетия. В трудните за хуманитаристиката технологични времена катедра „История и археология“ показва, че продължава да бъде витален център за наука и образование, който не само съхранява академичните принципи в изследването и изучаването на историята, но и дейно участва в преходите и трансформациите на този процес.

Коледен концерт на студенти по музика

Успешно и вдъхновяващо приключи Зимният фолклорен концерт на младите изпълнители към катедра „Музика“, който се проведе на 11.12.2025 г. в първо студио на БНР – Пловдив. Коледният концерт на студенти от специалностите „Музика“, „Педагогика на обучението по музика“ и „Джаз и поп изпълнителско изкуство“ включваше всички елементи за събитие от такъв характер: блестящи солисти, ярки инструментални мелодии и не по-малко важната част – възторжена публика, която възнагради участниците с бурни аплодисменти.

Възпитаниците на д-р Станка Даутовска и Георги Найденов бяха включили в програмата разнообразни по стил и жанр изпълнения – класика, фолклор и популярна музика. На младите таланти пожелаваме не само да оставят отпечатък в историята на Педагогическия факултет, но и трайна диря в българската култура!

Участниците в концерта и техните ръководители

Кръгла маса: Традиция и приемственост

И тази година научната конференция с международно участие на Филологическия факултет при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (6 – 9 ноември) премина успешно, придружена с богата културна програма. В рамките на Паисиевите четения се проведе и поредната кръгла маса с надслов „Традиция и приемственост в българския книжовен език през вековете“. Форумът събра изявени учени и млади специалисти от ПУ „Паисий Хилендарски“, СУ „Св. Климент Охридски“, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, ШУ „Епископ Константин Преславски“, Атинския университет, Йенския университет, Тракийския университет – Ст. Загора, Регионалния исторически музей – Варна. Към кръглата маса се присъединиха преподаватели и студенти от Пловдивския университет.

В програмата на кръглата маса бяха очертани следните научни полета: *Ръкописната книга през старобългарския период: книжовници, образци и школи; Проблеми на книжовноезиковото изграждане – смесеният тип книжовен език (XVIII – средата на XIX век); Старобългарската писменост в научните търсения на възрожденските книжовници (с оглед на книжовноезиковото строителство); Процесите на интелектуализация и интеграция на новобългарския книжовен език: пътища и източници; Загадки и откривателство на авторската анонимност; Езикови концепции и тяхното приложение в книжовната практика.* При откриването организаторът на кръглата маса проф. д. н. Диана Иванова открои концептуалната същност на научната среща и очерта проблематиката в оформилите се дискуссионни полета с обединяващи ги теми в рамките на три епохи – старобългарската, Предвзраждането и Въз-

раждането. Проведената кръгла маса имаше за цел да разшири и да свърже предвзражденска и възрожденска проблематика и да я обогати с теми, свързани с приемствеността в българския книжовен език през вековете – идея, която напълно се осъществи чрез новите изследвания. На кръглата маса се представиха доклади с анализи на процеси и тенденции в историческото развитие на българския книжовен език.

В доклада си „Проповедта на Григорий Цамблак за божествените тайни (Ник31) като извор за живота в България и на Балканите през XIV – XV век“ Невена Гавазова (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) се спря на Цамблаковото Слово за Божествените тайни (познато по преписите му в ръкописи от XV – XVIII век), в което се отразяват културният и историческият контекст на възникването на текста. Авторката представи личността на митрополит Григорий Цамблак – един от най-образованите и влиятелни духовници на Славянско-средновековие, писател и проповедник с дълбока богословска мисъл. Изтъкна значението на Цамблаковото поучение, в което авторът му се съсредоточава върху темата за почитта към светците и стремежа им към добри дела. Приносът на авторката е, че извежда систематизирана информация, чрез която да се допълнят знанията по въпроси, свързани с историческата съдба на България и на Балканите през XIV – XV век, с актуалните тенденции в културните и литературните процеси през Късното средновековие.

С интерес се посрещна и задълбоченото аналитично изследване на процесите на езиково смесване, съпровождащи славяно-

българския книжовен тип, представени в доклада на Найда Иванова (СУ „Св. Климент Охридски“) „Проблемът за нормата през славянобългарския период от историята на новобългарския книжовен език“. Авторката анализира концепциите за нормата на българския книжовен език в периода от последните десетилетия на XVIII до средата на XIX в. – време, в което доминира книжовноезиковата разновидност от смесен тип. В теоретичната си постановка тя акцентува върху въпроса за необходимостта от определяне на критериите за изследването на нормализационните процеси, осъществявани в смесената книжовноезикова практика, както и за прецизиране на методологическия подход при проучването на славянобългарски текстове. В следващия доклад – „Развитие на славянобългарския езиков тип в българската възрожденска историография“, изнесен от Атанаска Тошева (ПУ „Паисий Хилендарски“), продължи разглеждането на проблематиката, свързана със славянобългарския езиков тип. В изложението си авторката проследи социокултурните условия и фактори, довели до появата на тази хибридна езикова формация в книжовноезиковото развитие през Българското възрождане (от Паисий до средата на XIX век). Съществена и много полезна част от изследването е направена-

та функционално-типологическа съпоставка с езиковите формации, функциониращи в православно-славянския културен и езиков свят през същия период. В света на Slavia Orthodoxa ни въведе и докладът на Таня Нейчева (ПУ „Паисий Хилендарски“) със заглавие „Синтактичен потенциал на разширеното обръщение в три съвременни акатиста на българ-

Участниците в кръглата маса

ски, сръбски и руски език в съпоставка с църковнославянския текст на Акатиста на Пресвета Богородица“. Изтъкна се целта на изследването – да се анализират синтактичните възможности за оформяне на разширеното обръщение в трите езика. Подробният анализ води до заключението на авторката, че макар да са лишени частично от възможността да следват синтактичния модел на първоизточника, авторите на съвременните текстове успяват (макар и невинаги) да намерят компенсирани изразни средства в посочените съвременни езици.

Интересна част от общата тематика се оказаха два доклада, свързани с анонимното или мнимото авторство, което често се среща в ръкописните книги. В доклада си „Натанаил Зографски и корпусът на Кониовското евангелие (от 1840 до 1852 г.)“ Текстове и контексти на една българска ръкописна традиция с гръцко писмо“ Генчо Банев (Атински университет) ни отпрати към тема, актуална и днес (българската ръкописна книжнина с гръцка писменост). Авторът пояснява, че изследването му обединява по-ранни проучвания върху Кониовското евангелие и дамаскините от Тракия и Родопите, които доказват, че митрополит Натанаил Зографски е единственият автор на Кониовското евангелие. Направеният от автора анализ на архиви от Зографския манастир и палеографски данни сочат, че текстовете са компилирани от евангелски текст на Натанаил около средата на XIX век. В заключение авторът разкрива, че предстои изграждане на онлайн карта на тази традиция и публикуване на нови, досега неизвестни текстове от Кониовския

в българския книжовен език през вековете

корпус, съхранени в Зографския манастир, която ще очакваме с интерес. Интерес предизвика и докладът на Димитър Пеев (СУ „Св. Климент Охридски“, Йенски университет), свързан с ръкописната книжнина на Зографския манастир и утвърждаването на още едно авторство. В доклада си „Още веднъж за Зографската българска история и нейния автор“ Д. Пеев разгледа документални свидетелства, отнасящи се за йеродякон Доситей, посочен като автор на Зографската българска история. Авторът приведе достатъчно доводи с контекстуален характер, а също и данни от самия текст на Зографската българска история в полза на авторството на йеродякон Доситей.

Изследователското поле, свързано с темата за дидактичната литература през XIX век, беше представено от четири доклада, като първият беше на Иво Братанов (ШУ „Константин Преславски“) с тема „Тенденции към архаизация в „Граматика славено-българска“ на Христати Павлович“. Сравнявайки двете издания (1836 и 1845 г.), авторът проследи тенденцията на архаизация във второто издание, изразена чрез използваните церковнославянски форми. Съответно обясни поврата в книжовноезиковите възгледи и практика на Хр. Павлович – от по-умерен славянобългарски език към по-строго придържане към церковнославянската традиция. Темата за възрожденските граматиките продължи Мария Мицкова с доклада си „Българският речев етикет от третата четвърт на XIX век, отразен в „Граматика на българския език с упражнения и речник“ (1859) от американския мисионер Чарлз Морс“ („Grammar of the Bulgarian language with exercises and English-Bulgarian dictionary“). Авторката се спира на обстоятелствата около нейното създаване в края на 50-те години на XIX в., като уточнява, че това е практическа граматика и един от първите опити за системно описание на българския език за англоезичния свят. Докладът на Александър Николов (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) ни върна към един от позабравените възрожденски автори – Георги Бусилин (1844), и неговия буквар. В изложението си под заглавие „Науколюбие и образование. „Български буквар“ на Георги Бусилин“ авторът разкрива модерното мислене на Бусилин, като в избраните текстове в буквара са отразени просветенските идеи и приемствеността в просветителските тенденции, което отправя интереса на автора към съвременни образователни методи; носи идеята за формирането на човешката личност в нейните първи стъпки в класната стая и в живота. В изложението си „Анастас Гранитски и нормализационните процеси в новобългарския език: идеи и принос (1859 – 1878)“ Детелина Димова (Тракийски университет – Ст. Загора) представи възгледите на възрожденеца по отношение на нормативността в периода 1859 – 1878 г. Обект на изследване са двуезичните разговорници: „Разговори французско-български и правила за произношението на французките букви“ (1859) и „Руско-български разговори“ (1878), а предмет на анализ са утвърдени правописни и морфологични норми, което потвърждава приноса на Гранитски в развитието на книжовния език.

При формирането на новобългарския книжовен език определена роля изиграва преводната литература, част от която са и преводите на Библията. С голямо значение в тази насока е издадената в пълен състав т. нар. Цариградска библия. В доклада си „Цариградската библия (1871 г.) – свидетелство на книжовноезиковата интеграция през третата четвърт на XIX век“ Диана Иванова (ПУ „Паисий Хилендарски“) фокусира вниманието си върху анализа на превода на Четириевангелието с оглед на процесите на консолидация и интеграция на езиковите средства през третата четвърт на XIX век, заимствани от двата основни източника – говоримата реч и книжовната традиция. Отбелязват се приносите на преводаческата комисия и преди всичко ролята на П. Р. Славейков в преводаческото и книжовноезиковото строителство, което спомага за обогатяването, интелектуализацията и стилового усъвършенстване на новобългарския книжовен език. Текстът на Елена Гетова „Славейковата следосвобожденска журналистика“ влиза в синхрон с предходния доклад, като разкрива друга важна дейност на Петко Славейков – журналистиката.

Кръглата маса „Традиция и приемственост в българския книжовен език през вековете“ е част от последните издания на международната научна конференция „Паисиеви четения“, организирани ежегодно от Филологическия факултет.

Целта на изследването – да се потърсят аналогии с възрожденската Славейкова преса и да се направят изводи за капиталната историческа промяна за българите, която освободената държава налага. В тази насока авторката представи журналистически жанрове и процеси, които са присъщи на възрожденския почерк на Петко Славейков, но в променената историческа ситуация веднага след Освобождението тези процеси и жанрове претърпяват известни промени. Към това авторката добави и политическите отгласи от тази промяна, която рефлектира и в журналистиката на Петко Славейков.

В изложението си на тема „Идиолектът на Христо Шиваров в „Бележки по старозагорското въстание“ (паралели с езика на поп Минчо Кънчев в сборника „Видрица“) Теодора Илиева (Тракийски университет – Ст. Загора) представи своя сравнителен анализ върху идиолектите на съвременниците и представителите на старозагорската мемоаристика от пред- и следосвобожденския период. След подробния анализ заключението на авторката е, че въпреки известните различия в правописната практика на двамата мемоаристи техните идиолекти на фонетично равнище ясно отразяват спецификите на старозагорския мезолект от последните десетилетия на XIX век. В доклада си „За писменото разграничаване на пряк от косвен падеж в документи на варненската възрожденска община от третата четвърт на XIX век“ Кольо Хубенов (Регионален исторически музей – Варна) представя документи на варненската възрожденска община (от 1868 до 1870 г.), като целта на изследването е да се проследи до каква степен в общинската практика се прилага популярното през третата четвърт на XIX в. граматично правило за писменото разграничаване на пряк от косвен падеж при имената от м. р. в мн. ч. и от ж. р. в ед. ч. (по Пловдивската школа). За извори са използвани съгласителни договори, които общината сключва при назначаването на учители, писари и др. Резултатът от наблюдението показва, че в документите правописът не отразява синтактичната роля на примерите, а по-скоро влиянието на някои особености на централните балкански говори.

Дискусите по време на кръглата маса бяха ползотворни, преминаха в академичен и колегиален дух, с въпроси и препоръки. В заседанията се представиха доклади с иновативен характер и с приноси към историческата лингвистика: изнесоха се непознати факти, свързани с книжовното ни наследство от XV, XVIII и XIX век; изтъкна се активната роля на възрожденците в изграждането на книжовния език, за обогатяването му с лексика от различни източници и за неговата интелектуализация. Обсъдени бяха филологическите възгледи и книжовните идиолекти на познати и по-малко познати възрожденски автори. Бяха подчертани заслугите на българската интелигенция за внасянето на европейските просветителски идеи и прилагането им на родна земя. Голяма част от докладите имаха интердисциплинарна и интеркултурна насоченост в тон със зададената проблематика, което даде възможност да се представят творците и творбите им в по-широк контекст, а при съпоставителните изследвания – да се анализират сходни езикови явления, но и да се търси индивидуалното и уникалното им присъствие в културното и в книжовното поле.

Надяваме се, че многоаспектното изследване на книжовноезиковите процеси през вековете ще внесе нови приноси в историческата лингвистика, а популяризирането на резултатите от изследванията, представени на кръглата маса, ще допринесе за разширяване на познанията и ще даде стимул за нови научни търсения.

Диана ИВАНОВА

Научната експертиза на Педагогическия факултет срещу професионалното прегаряне на учителите

Национален форум за опасността от бърнаут сред педагозите събра водещи експерти от образователната система в страната. Инициативата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и Министерството на образованието и науката постави във фокус стреса и професионалното прегаряне сред педагогическите специалисти и необходимостта от системни политики за превенция.

към психичното благополучие на педагогическите специалисти.

Силно присъствие имаше от страна на Педагогическия факултет на Пловдивския университет – на форума присъстваха представители на ръководството, включително деканът проф. д-р Владимира Ангелова. Сред участниците бяха още д-р Юлиян Петров – председател на Синдикат „Образование“ към КТ „Подкрепа“, представители на Министерството на образованието и

науката, както и проф. д-р Галин Цоков – доскорошен министър на образованието и уважаван преподавател в Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дискусиите очертаха необходимостта от целенасочени мерки за подкрепа на учителите – както чрез институционални политики, така и чрез използването на специализирани дигитални ресурси. Представеният електронен портал комбинира сертифицирани инструменти за изследване на стресогенни състояния и предлага индивидуални препоръки за справяне, което го превръща в ценен инструмент за намаляване на риска от бърнаут.

Участниците се обединиха около извода, че психологическата устойчивост на педагогическите специалисти е ключов фактор за качеството на образованието, а експертизата и изследванията на Педагогическия факултет към Пловдивския университет трасират пътя в тази посока.

Проф. Юрий Янакиев представи на националния форум проблема за професионалното прегаряне на учителите

В центъра на форума беше участието на проф. д-р Юрий Янакиев – изследовател и преподавател от Педагогическия факултет. Той представи данни от национално представително изследване за равнищата на стрес и риска от бърнаут сред учителите и другите педагогически кадри. Проф. Янакиев е ръководител и на Националната програма, в рамките на която е създаден електронен портал за превенция на стреса, бърнаут синдрома и развитие на резилиънс – първа по рода си платформа, насочена

ни състояния и предлага индивидуални препоръки за справяне, което го превръща в ценен инструмент за намаляване на риска от бърнаут.

Участниците се обединиха около извода, че психологическата устойчивост на педагогическите специалисти е ключов фактор за качеството на образованието, а експертизата и изследванията на Педагогическия факултет към Пловдивския университет трасират пътя в тази посока.

Дискусионен форум събра асистенти и докторанти по право

Българската група към Асоциацията на приятелите на френската правна култура „Анри Капитан“, Докторантското училище и Катедрата по гражданскоправни науки към Юридическия факултет за втори път организираха проява, насочена към младите учени, в рамките на която се разискваха решения от международните и наднационални юрисдикции от значение за правната доктрина и практика. Шестима участници представиха своите анализи, свързани с частното право. Модератор и инициатор на проявата бе доц. д-р Ярослав Генова, с подкрепата и насърчението на деканското ръководство, което осигури изненади за участниците.

Студенти юристи участваха в симулативен административен процес

В рамките на Деня на отворените врати на Административен съд – Пловдив студенти от Юридическия факултет взеха участие в симулативен съдебен процес по реален казус от практиката на съда. Инициативата бе организирана съвместно с Кръжока по публичноправни науки към факултета и предостави възможност на бъдещите юристи да усетят атмосферата на истинско съдебно заседание, като приложат на практика знанията си по Административно право и административен процес.

В симулацията участваха третокурсници от специалност „Право“, които изпълняваха ролите на жалбоподател, ответник, свидетели, съдебен състав и съдебен секретар под ръководството на преподавателите доц. д-р Ангелия Илиева, гл. ас. д-р Недялко Петров и ас. докт. Надежда Чукалова.

Плакет от името на Юридическия факултет и Кръжока по публичноправни науки беше връчен на заместник-председателя на Административен съд – Пловдив Янко Ангелов. Инициативата е част от усилията на двете институции да повишат правната култура сред студентите и да стимулират професионалната връзка между образованието и практиката.

Премиера на две забележителни книги, които предлагат литературно пътешествие от Античността до Бел епок

На 26 ноември 2025 г. в зала „Компас“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се състоя представянето на книгите на проф. д.ф.н. Жоржета Чолакова („Езерото. Митопоетичен генезис и литературно битие (от Античност до Романтизъм)“) и на доц. д.ф.н. Дияна Николова („Пасторалното в културата на Бел епок“). Книгите излизат със знака на реномираното издателство „Изток – Запад“, а пред аудиторията бяха представени от проф. д.н.к. Мария Шнитер и проф. д.ф.н. Николай Нейчев.

Модератор на срещата беше проф. д.ф.н. Георги Каприев, който акцентира върху обхвата и пунктуалността при двете издания, определяйки ги като не само пловдивски специалитет, но феномен, който в Пловдив прояснява периодично своите рецидиви. Хронологически той започна с книгата на проф. д.ф.н. Иван Русков „Кръстът“, където се тръгва от поибренския кръст – знаков за Априлското въстание, и се завърта като в калейдоскоп цялата възрожденска култура и история. До „Кръстът“ нареди книгата на проф. Мария Шнитер и проф. Адам Селигман „Клетви и обети. Думите като генезис“.

В тази своего рода енциклопедична поредица проф. Каприев постави и книгите на проф. Жоржета Чолакова и доц. Дияна Николова. Всеки, който дори само ги е разгърнал, се е убедил в това. Защото в тях не само се щрихира изследователското поле, то буквално се сканира във възможно най-подробен план, а стотиците отправки в бележките под линия и богатата библиография не само дават разширен прочит на разглеждания проблем, но сякаш обособяват втори отделен том.

На двете авторки пожелаваме още много пъти да ни правят съпричастни със своите литературни пътешествия през епохи, времена и пространства!

В брой 1 – 2 за 2025 година на вестник „Пловдивски университет“ може да прочетете рецензията на проф. Николай Нейчев за книгата на проф. Жоржета Чолакова „Езерото. Митопоетичен генезис и литературно битие (от Античност до Романтизъм)“. Пълен запис от представянето на книгите на проф. Ж. Чолакова и доц. Д. Николова може да видите в интернет:

<https://www.youtube.com/watch?v=weVT8zozOxQ>

Председателят на Комисията за защита от дискриминация изнесе открита лекция пред студенти юристи

Доц. д-р Ангел ШОПОВ

В първия ден на месец декември в Юридическия факултет се проведе открита лекция на председателя на Комисията за защита от дискриминация г-жа Елка Божова. Студентите от Факултета, записали изборната дисциплина *Правна защита от дискриминация* с лектор д-р Благой Делиев, както и участващите в Кръжока по публичноправни науки имаха удоволствието да се запознаят с актуалните аспекти по проблема.

Г-жа Божова, която е дългогодишен служител на комисията, разгледа въпросите по конституирането и дейността на този независим орган и отговори на множество въпроси, поставени от аудиторията. Разисквани бяха също така признаците за дискриминация, както и практиката по някои от тях – например относно човешкия геном и личното положение. Лекторката насърчи студентите да са добре запознати с правата на човека и да ги отстояват. В изложението си тя се спря и на едно предстоящо важно честване. На 10 декември – Международния ден за правата на човека, ще бъде отбелязана 20-годишнината от създаването на Комисията за защита от дискриминация.

В края на срещата д-р Делиев благодари на г-жа Елка Божова за отделеното ценно време, а неговите думи бяха придружени от аплодисментите на присъстващите студенти. Лекцията е част от многото инициативи на Юридическия факултет за привличане на специалисти от практиката и участието им в учебния процес.

Г-жа Елка Божова

Четвърто състезание по права на човека за ученици и студенти

В навечерието на Международния ден по правата на човека – 10 декември, на 29 и 30 ноември 2025 г. се проведе четвъртото издание на състезанието по права на човека от типа на мулт корт (*moot court competition*). То е организирано от екипа на Европейската асоциация на студентите по право (ЕЛСА) – Пловдив, в партньорство с Юридическия факултет на Пловдивския университет (ЮФ), Административния съд – Пловдив, Математическата гимназия „Академик Кирил Попов“ и издателство „Сиби“.

В надпреварата участваха ученици от шест пловдивски гимназии и студенти по право от ЮФ, като общият им брой надмина четиридесет. В

Участници в състезанието

първия ден състезанието се проведе в Математическата гимназия. Бяха излъчени по четири отбора от ученици и студенти, които се представиха най-добре. С помощта на Административния съд – Пловдив, във втория ден от състезанието класираните се участници имаха възможността да пледират в истински съдебни зали. В края на втория ден финалистите получиха своите награди. Най-добре сред учениците се представиха Божана Пейкова и Андрей Айвазов от Езикова гимназия „Иван Вазов“, а при студентския поток журито отреди първите места за колегите от втори курс на ЮФ Борислав Арабаджиев и Мирослав Ганев.

Успех на всички участници, показали знания и отстояващи правата на човека!

**Панчо РИШЕВ – студент по право в ЮФ, 4. курс,
и президент на ЕЛСА – Пловдив**

Пловдивският университет отличи за четвърти път най-добрите предприемачески инициативи и откри петия сезон на Start-up Academy

Доц. д-р Даниела ПАСТАРМАДЖИЕВА

На 21 ноември 2025 г. се проведе награждаването на най-добрите стартап проекти на ПУ „Паисий Хилендарски“. В зала „Пловдив“ на хотел SPS се представиха допуснатите до втория етап участници, които получиха насоки и подкрепа както от свои преподаватели, така и от представители на бизнеса. Тазгодишните идеи получиха висока оценка от присъстващите, като дискусиите надхвърлиха многократно времето, предвидено за тях. Събитието, което се организира от Офиса за технологичен трансфер, Клуба на мениджъра и Студентския съвет, е под патронажа на ректора на Пловдивският университет проф. д-р Румен Младенов.

Обща снимка на участниците, организаторите и членовете на журито

Този сезон на конкурса се отличи със силна конкуренция, но на финала все пак бяха отличени три проекта с най-голям потенциал за практическо приложение. На първо място рецензентите и журито поставиха **„ReVine Derma Tech“** – проект на Христина Костова и Теодора Щерева, студентки в магистърската програма по биофармацевтична биохимия. Заедно с тях по проекта работи и преподавателят от катедра „Биохимия и микробиология“ гл. ас. д-р Мариана Николова. Проектът им е свързан с разработването на иновативна технология за получаване на високопречистена природна активна съставка за медицинска козметика, която трансформира отпадни винопроизводствени материали във високостойностен ресурс.

На второ място бе класиран проектът на Емре Салим **„APC Detailing“**, студент в бакалавърската програма „Криминалистична химия“, 1. курс. Неговата бизнес идея е насочена към премиум детайлинг услуги и мобилно обслужване на автомобили, като той успя да аргументира защо услугата е с нарастващо търсене и ясно дефиниран пазарен потенциал.

Третото място завоюва проектът **„Ателие 47“**, посветен на развитието на културния живот в Пловдив чрез създаване на пространство за артистични инициативи и социални взаимодействия. Негов автор е Захарина Тонева, студентка в бакалавърската програма „Културна и социална антропология“, 3. курс.

За първите три места парични награди и грамоти бяха осигурени от Студентския съвет и ректорското ръководство. Тазгодишните финалисти получиха по-големи парични награди, както следва: 4000 лв. за първо

място, 2000 лв. за второ и 1000 лв. за трето. За поредна година десетки спонсори подкрепиха събитието с материални награди за участниците, ваучери, менторство и др.

Доц. Борян Янев приветства участниците в петото издание на инициативата

И този път конкурсът беше предшестван от поредния, вече четвърти, сезон на инициативата Start-up Academy, която е насочена към развиване на предприемаческата култура и умения на академичния състав, докторантите и студентите от ПУ.

Още на 3 декември 2025 стартира новият, пети, сезон на инициативата с официално откриване и лекция на тема „Предприемачество: от мечта към реалност“. Лектори бяха Петя Палхутева, бакалавърска програма „Бизнес мениджмънт“, 1. курс, и нейният баща Стоил Палхутев. Събитието бе открито

Петя и Стоил Палхутеви заедно с доц. Мина Ангелова (вляво)

от доц. д-р Борян Янев, заместник-ректор по международна дейност и връзки с обществеността, който засвидетелства подкрепата на ректорското ръководство и пожела успех на инициативата.

На 10 декември петият сезон продължи със специализирано събитие за студенти от сферата на туризма. Гост лектор беше Мариела Балчева, която е търговски директор на местните DoubleTree и Hilton хотели и има над 20 години професионален опит в хотелиерския бранш.

И през 2026 г. инициативата Start-up Academy продължава с лекции, срещи, майсторски класове и др., посветени на развиването на предприемаческата култура и умения.

Start-up Academy
Иновации в растеж
Сезон 5

СПЕЦИАЛИЗИРАНО
СЪБИТИЕ:
МЕНИДЖМЪНТ НА
ТУРИСТИЧЕСКИЯ БИЗНЕС

Мариела Балчева
DoubleTree by Hilton Plovdiv

10 декември 2025 г., 17:00 ч.
7-ма аудитория (Ректорат на ПУ)

За обща финансова култура

Ценообразуване, приходи и печалби

Илия МАКРЕЛОВ

МАКСИМАЛИЗИРАНЕ НА ПРИХОДИ

Нека да си представим, че дадена фирма произвежда някакво изделие и единичната му цена е p парични единици, а x е броят на продадените изделия. Тогава общият приход ще бъде px . Можем да кажем и така: при фиксирана цена p приходът е функция на продадения брой изделия x и тази функция ще означаваме с $F(x)$, т.е.

$$F(x) = px.$$

Възможно е обаче самата единична цена p да бъде функция на x ($p = p(x)$), ако фирмата провежда определена политика с цел да стимулира клиентите си. Тогава общият приход ще бъде

$$F(x) = p(x) \cdot x.$$

ПРИМЕР 1: Фирма произвежда изделие, чиято единична цена е 15 лв., при положение че се изкупуват по-малко от 50 бройки. С цел да стимулира клиентите си (те обикновено са търговци), фирмата предлага следната форма на определяне на цената на изделието: при покупка на повече от 50 броя изделия за всяко изделие над 50 броя цената се намалява с 0,1 лв. на изделие. Колко изделия трябва да се продадат, за да се получи **максимален** приход?

РЕШЕНИЕ: Нека с x да означим броя на закупените изделия. Тогава броят на изделията, надвишаващи 50, ще бъде $x - 50$, където $x \geq 50$. Сега вече цената на едно изделие може да се изрази чрез функцията

$$p(x) = 15 - (x - 50) \cdot (0,1) = -0,1x + 20, \quad x \geq 50. \quad (1)$$

Функцията на общата приходна сума за x продадени изделия, където $x \geq 50$ ще има вида

$$F(x) = p(x)x = (-0,1x + 20) \cdot x = -0,1x^2 + 20x, \quad x \geq 50. \quad (2)$$

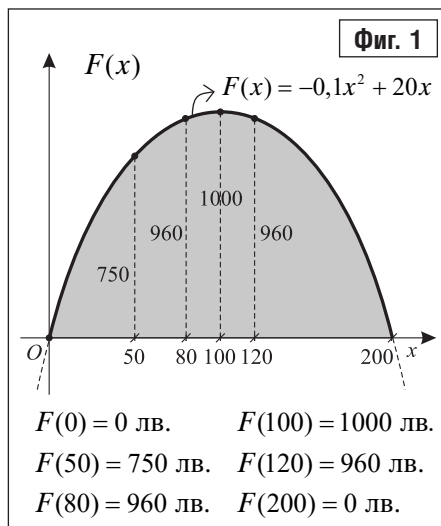
КОМЕНТАР: Получената функция $F(x)$ е добре познатата квадратна функция от вида $f(x) = ax^2 + bx + c$, където в случая имаме $a = -0,1$; $b = 20$ и $c = 0$. Дано не сте забравили, че графиката на квадратната функция се нарича **парабола**.

Между другото, намирането на **максимума** на получената функция на прихода $F(x) = -0,1x^2 + 20x$ за $x \geq 50$ се намира чрез нейната първа производна и той е точно за $x = 100$ продадени изделия, т.е.

$$F_{\max} = F(100) = (-0,1)(100)^2 + 2 \cdot 100 = 1000 \text{ лв.}$$

Дадената **Фиг. 1** предлага графична интерпретация на получените резултати. Видно е, че приходът на фирмата се максимализира при продажбата на 100 броя от изделието. На практика обаче, бихме могли да кажем, че при условията, които сме поставили, най-добре е да се продават **до** 100 изделия.

Тук трябва да кажем и още нещо. Наблюдавайте **Фиг. 1** и забележете, че при $x = 80$ и $x = 120$ приходът ще бъде един и същ – 960 лв. Нали се сещате, уважаеми читатели, че да продадеш 120 броя за 960 лв. приход, е пълна глупост. Има и по-лош сценарий

и той е да продадеш 200 или близо до 200 броя изделия. Там приходът ще е почти нула лв.

Всичко това означава, че ще трябва да наложим ограничения за x и тук ние предлагаме $x \in [50, 100]$.

Ако има търсене и клиентът желае да закупи повече от 100 изделия, ще се наложи да му предложим друга схема.

ПРИМЕР 2: Условията са същите както в **пример 1** с изключение на това, че цената ще я редуцираме **не с 0,1 лв.** на изделие, а с **0,08 лв. на изделие**.

РЕШЕНИЕ: Отново x е броят на закупените изделия. Тогава единичната цена ще бъде

$$p(x) = 15 - (x - 100) \cdot (0,08) = -0,08x + 23, \quad (3)$$

а общият приход $F(x)$ ще изглежда така:

$$F(x) = p(x) \cdot x = (-0,08x + 23) \cdot x = -0,08x^2 + 23x, \quad x \geq 100.$$

В този случай максимален приход ще получим за $x = 144$ продадени изделия и той е

$$F_{\max}(x) = F(144) = -0,08(144)^2 + 23 \cdot 144 \approx 1653 \text{ лв.}$$

Следователно ограниченията за x трябва да бъдат в интервала $[100, 144]$.

КОМЕНТАР: Една сериозна фирма, която произвежда и продава в конкурентна среда, трябва да има гъвкав подход към клиентите си, което означава различни варианти за стимулиране според броя на закупените изделия x , където $x \in [a, b]$.

Всичко това може да се оформи в съответния софтуер.

МАКСИМАЛИЗИРАНЕ НА ПЕЧАЛБА

След произвеждането на даден продукт (изделие) той трябва да се продаде. При производството му има **разходи**, а при продажбата му – **приходи**. Естествено, разходите за производство на x изделия са x функция на x и те имат вида,

$$C(x) = (b + ax)x + c = ax^2 + bx + c,$$

където параметърът c означава **постоянните** разходи при производството, а $(b + ax)$ са разходите за едно изделие. Параметрите b и a се определят от конкретния производител. Очевидно печалбата $V(x)$ ще бъде $V(x) = F(x) - C(x)$.

Максимализирането на печалбата в зависимост от броя изделия x е напълно възможно чрез първата ѝ производна (по-точно $V'(x) = 0$). Ще се получи нещо подобно на **Фиг. 1**.

МАКСИМАЛИЗИРАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНО ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ

Да допуснем, че даден производител се облага с допълнителен антимонополен данък от t лева за всяка единична бройка от произведените изделия. Тогава функцията на печалбата $V(x)$ ще има вида $V(x) = F(x) - C(x) - tx$.

В този случай също е възможно (чрез първата производна на $V(x)$) да се максимизира печалбата. Необходимо условие за това обаче е по правилния начин да се увеличи единичната цена на изделието и заедно с това по съответния начин да се намали бройката на произвежданото изделие. Както се досещате, новата цена е за сметка на потребителя.

Както казва народът: „На един данъчен, когато и да му откраднеш коня (или каквото там трябва), все си закъснял“.

Награди за изявени студенти от Юридическия факултет

Доц. д-р Ангел ШОПОВ

В навечерието на студентския празник деканът на Юридическия факултет на Пловдивския университет доц. д-р Даниела Дончева съвместно с ръководствата на Районния съд – Пловдив, на Административния съд – Пловдив, и на Адвокатската колегия – Пловдив връчи награди на изявени студенти прависти. Иван Бекяров, и.ф. председател на Районния съд – Пловдив, връчи награда на студентката Илина Пушкарова от втори курс. Доц. Дончева и председателят на Адвокатската колегия – Пловдив, Пламен Бонев отличиха Мирослава Боева, студентка от четвърти курс. Заместник-председателят на Административния съд – Пловдив, Владимир Вълчев награди студентката от пети курс Мадлен Павлова.

Класирането на студентите се извърши при едновременно прилагане на следните критерии: висок успех, научноизследователски постижения, организаторски и лидерски умения, умения за работа в екип, както и постижения извън областта на правото.

Представителите на правните институции и деканът доц. Даниела Дончева заедно с две от наградените студентки

Студенти от ФМИ със сребърни медали от национална олимпиада

Участниците в националната олимпиада

От 14 до 16 ноември 2025 г. в курорта Пампорово се проведе 12-ата Национална студентска олимпиада по компютърна математика „Академик Стефан Додунеков“ (CompMath 2025). Домакин на събитието бе Факултетът по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В олимпиадата взеха участие 59 студенти от 9 университета, разпределени в 2 състезателни групи: Група „А“ (математика, информатика и компютърни науки) и Група „Б“ (природни и технически науки). Отборът на ФМИ в по-силната Група „А“ беше съставен от 8 студенти, които се представиха на високо ниво и завоюваха три сребърни и два бронзови медала. Ето и имената на призворите.

Сребърните медали са за Виктор Добриков (специалност „Бизнес математика“, 2. курс); Стефания Михайлова („Софтуерни технологии и дизайн“, 3. курс) и Айхан Хасанов („Софтуерни технологии и дизайн“, 3. курс). Бронзови медали спечелиха Райна Гочева (специалност „Софтуерни технологии и дизайн“, 3. курс); Момчил Видолов („Математика“, 2. курс). В отборното класиране ФМИ се нареди на престижното второ място в Група „А“.

Ръководството на ФМИ честити поредния успех на студентите и техните ръководители – доц. д-р Петър Копанов и гл. ас. д-р Слав Чолаков, и им пожелава здраве, сили, вдъхновение и още много успешни изяви!

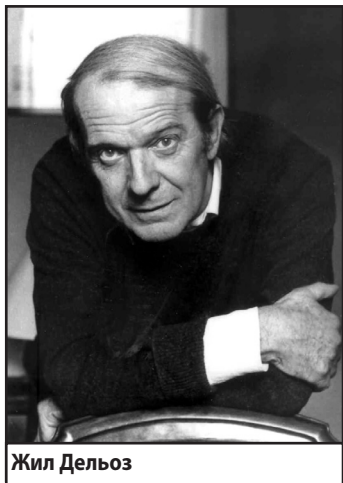
100 години от рождението на Жил Делюз – френски философ постмодернист от втората половина на XX век

Владимир ШУМЕЛОВ

От началото на 60-те години до своята смърт Делюз публикува множество влиятелни трудове върху философията, литературата, киното, изящното изкуство. Най-популярните му книги са двата тома на „Капитализъм и шизофрения: Анти-Едип“ (1972) и „Хиляда плоскости“ (1980) – и двете писани в съавторство с Феликс Гатари.

Целият му живот преминава в Париж, където е роден. Следва в Сорбоната, като негови преподаватели по философия са влиятелните Жорж Кангилем, Жан Иполит, Фердинанд Алкие, Морис дьо Гандияк.

Преподава в лицей в Амиен, Орлеан и Париж (лицей „Луи Велли“) до 1957 г., когато печели конкурс за преподавател в Сорбоната. През 1953 г. публикува първата си монография – „Емпиризм и субективност“, върху творчеството на Дейвид Хюм.

Жил Делюз

Сключва брак с Денис Пол „Фани“ Гранжуан през 1956 г. През 1960 – 1964 г. работи в Националния център за научни изследвания (CNRS). По това време публикува „Ницше и философията“ (1962) и се сприятелява с Мишел Фуко. От 1964 до 1969 г. е преподавател в Университета в Лион. През 1968 г. публикува двете си дисертации – „Различие и повторение“ и „Спиноза и проблемът за изразяването“.

Делюз, който страда от болести на дихателната система от ранна възраст, развива туберкулоза през 1968 г. и му бива изрязана част от белите дробове. През останалата част от живота си боледува от все по-тежки респираторни проблеми. На 4 ноември 1995 г. се самоубива, скачайки от прозореца на апартамента си.

Той не създава школа като тази на Лакан, но е един от най-често цитираните автори в англоезичния академичен свят (през 2007 г. например той е сред 11-те най-цитирани автори в публикации на английски език в хуманитаристиката, между Фройд и Имануел Кант).

На български език са преведени следните негови трудове: „Що е философия?“ (1995), „Различие и повторение“ (1999), „Анти-Едип: капитализъм и шизофрения 1“ (2004), „Хиляда плоскости: капитализъм и шизофрения 2“ (2009) – в съавторство с Феликс Гатари, издадени от „Критика и хуманизъм“, както и „Кафка. За една малка литература“ („Сонм“, 2009).

Кръгла маса, посветена на иновативните подходи и технологиите в съвременното образование

Кръглата маса, която е част от проекта № МУПД25-ПФ-020 „Интегрирани образователни технологии за интелигентно и устойчиво развитие“ към Фонд „Научни изследвания“ при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, се проведе на 25.11.2025 г. Събитието бе открито от ръководителя на проекта доц. д-р Николинка Атанасова и ас. д-р Илица Даскалова – един от членовете на екипа. На кръглата маса бяха дискутирани няколко теми.

„Уроци отвъд кадъра: 360° снимки като инструмент за активно учене“

Темата беше представяна от Мария Кафеджиева, Гергана Пашова, Сияна Бабачева, Паула Секалова и Ана-Мария Иванова, членове на клуб „Млад педагог“. Студентите представиха Study 360° – иновативна и напълно безплатна платформа, която превръща уроците в преживяване. Колегите от III курс, специалност НУПЧЕ, показаха своите авторски уроци и образователни ресурси. По време на представянето участниците се „разходиха“ из природни забележителности, музеи и исторически места, включени в учебните програми за 3. и 4. клас, през „погледа“ на 360-градусови виртуални обиколки.

„Развитие на езиковата компетентност и социалната ангажираност в обучението по БЕЛ чрез формиране на нагласи за доброволческа дейност“

Ас. Мартин Тодоров и докторантката Катерина Пенчева представиха резултати от авторско изследване, като анализираха връзката между езиковите компетентности и социалната ангажираност при ученици от 4. клас. Резултатите показват, че реалната кауза мотивира децата за

Участниците в кръглата маса

повече творчество и устойчива гражданска ангажираност.

„Интеграция на технологии с изкуствен интелект в обучението: възможности, предизвикателства и перспективи“

Участниците се запознаха с най-новите тенденции в прилагането на изкуствен интелект в учебния процес. Гл. ас. д-р Николай Данев представи основни принципи, възможности и етични аспекти при използването на AI технологии в образованието. Презентацията предизвика активен интерес и дискусии.

Кръглата маса завърши с идеи и пожелания за нови партньорства и успешни практики, базирани на интердисциплинарност и креативност. Важна част от събитието беше съвместното участие на Клуба „Млад педагог“, Клуба по психология и клуб „Спонтанна креативност“.

Когато любопитството води, науката просто отваря вратите!

В Катедрата по органична химия на Химическия факултет с огромен ентузиазъм и вълнение учениците от 4б клас на Средно училище „Никола Вапцаров“ – Пловдив, наблюдаваха експерименти, в които веществата реагират – променят цветовете, образуват пяна и показват какво се случва, когато химията „оживее“ пред очите ти. В лабораторната класна стая децата участваха в научно приключение и среща със света на вулканите. Децата научаваха как се образуват, защо изригват и какво ги прави едни от най-могъщите природни явления на планетата. А като допълнение, без значение кой каква напитка предпочита, гл. ас. д-р Йордан Стремски превръщаше магически лимонадата в оранжеда и оранжедата в лимонада.

Така учениците направиха още една крачка към умението да свързват наблюденията с научните обяснения зад тях. Те същевременно откриха и най-важната химична формула, а именно че ако всички сме заедно един до друг и се хванем за ръце и имаме добро сърце, тогава ние ще успяваме да преодоляваме всички трудности, които са пред нас.

Радваме се, че в тяхно лице и ние, химиците във факултета, намерихме приятели и научихме важни неща, чрез които да се стремим в трудни моменти да продължим напред.

Йордан СТРЕМСКИ

Учениците останаха впечатлени от химическите демонстрации

Педагози бяха отличени от Фондация „Творци на надежда“

Обща снимка след церемонията по награждаването

На 10 декември 2025 г. в 324. аудитория в Новата сграда на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе тържествена церемония, на която студентите доброволци от клуб „Приобщаващо образование“ получиха официално признание за своята общественоразноползна дейност.

Младите специалисти бяха наградени със сертификати лично от г-н Микеле Санторели, учредител на Фондация „Творци на надежда“. Отличieto се връчва за активния принос на студентите в мащабния благотворителен проект по време на фестивала „Омега Open 2025“.

Доброволците от клуба взеха участие в кампанията за подкрепа на деца в неравностойно положение, реализирана чрез разпространение на луксозни каталози за оперното изкуство. Тяхната отдаденост превърна инициативата в успешна мисия за осигуряване на достъп до знание и по-пълноценен живот за нуждаещите се деца.

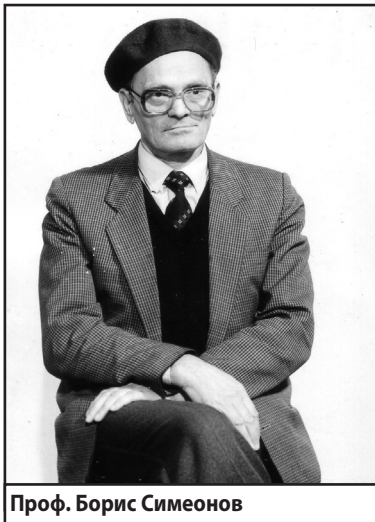
Успешното партньорство между академичната общност и неправителствения сектор стана възможно благодарение на визионерството и менторската подкрепа на проф. д.п.н. Дора Левтерова-Гаджалова. Именно тя изгради моста между клуба и фондацията, насочвайки студентите по пътя на професионализма и социалната ангажираност.

По време на събитието в 324. аудитория г-н Санторели даде висока оценка за труда на бъдещите педагози и психолози, подчертавайки тяхната роля като посланици на доброто. От своя страна екипът на клуб „Приобщаващо образование“ потвърди готовността си да продължи да подкрепя каузи, утвърждаващи принципите на равенство, приобщаване и хуманизъм.

Лингвистичният клуб отбеляза тържествено 100-годишнината от рождението на своя патрон

На 27 ноември 2025 г. в 10. аудитория на Ректората на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се проведе тържествен семинар, посветен на 100-годишнината от рождението на видния български езиковед проф. Борис Симеонов – учен, впечатляващ с идеите и постиженията си, чието име може да бъде причислено към най-големите дарования в българската лингвистика. Като университетски преподавател проф. Симеонов обучава няколко поколения филолози, които го помнят с високите му научни изисквания и обширните му познания, но и с присъщите за личността му скромност и трудолюбие. Неслучайно единственият лингвистичен клуб в България, по чиято инициатива беше проведено тържественото събитие, приема проф. Борис Симеонов за свой патрон през 2001 г. в знак на уважение и почит към човека, създал първия езиковедски кръжок в Пловдив и посветил огромна част от времето и енергията си на младите филолози.

Борис Симеонов Димитров е роден на 29 септември 1925 г. в село Мургаш, Софийска област. Завършва с отличие класическата пара-

Проф. Борис Симеонов

Поглед към аудиторията

лелка на Трета софийска мъжка гимназия през 1944 г. и класическа филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1950 г. През 1952 г. започва работа като асистент в Катедрата по общо езикознание на Софийския университет. Чете лекции по увод в езикознанието в СУ „Св. Климент Охридски“, ПУ „Паисий Хилендарски“ и ШУ „Еп. Константин Преславски“, води и спецкурсове по индоевропейско езикознание, балканско езикознание и прабългарски език.

През 1966 г. се хабилитира за доцент с „Топонимията на Годечко“ и „Етимологичен речник на местните названия от Годечко“, а през 1983 г. е избран за професор с изследването си „Прабългарска ономастика“. Благодарение на важните си приноси в областта на ономастиката, езиковата история, както и българската и съпоставителната фонология проф. Борис Симеонов се налага като една от най-значимите фигури в родната лингвистика.

Бил е декан на Филологическия факултет в университета в Шумен, член на Съвета за правопис и транскрипция на чужди имена и гост лектор в Москва, Прага и Краков. Оставеното от проф. Борис Симеонов научно наследство се откроява със своя ясно разпознаваем изследователски почерк и впечатлява както с обема, така и с разнообразието си – проф. Симеонов е автор на над 240 публикации, включително монографии, учебни помагала, статии, езикови бележки, научнопопулярни материали и рецензии, публикувани у нас и в чужбина. Макар научните му интереси да обхващат редица области от сферата на езикознанието, особено място в творчеството му заема ономастиката – науката за имената. Автор е на множество книги и статии, сред които се открояват изследванията като „Моделиране на консонантната система в балканските езици“, „Дистрибутивна характеристика на фонемата *В* в съвременния български език“, „Българските сонанти от фонологична гледна точка“, „Структурно-фонологичен

поглед върху българската вокална система“ и други.

Съществен принос представлява дефиницията, предложена от проф. Борис Симеонов, за граматичното значение, което той определя като вид осъзнато и изразено в структурата на езика отношение – определение, което се утвърждава като едно от най-прецизните в българската лингвистика и продължава да бъде използвано и днес в редица изследвания по българска граматика.

Семинарът в чест на 100-годишнината от рождението на бележития български учен беше открит с топлото и завладяващо слово на бившата ученичка на Борис Симеонов и основател на Лингвистичния клуб – проф. д-р Красимира Чакърова. По покана на Клуба на срещата присъстваха синът и внучката на видния ни езиковед – д-р Златко Борисов Барс-Димитров (заместник-ръководител на посолството на Република България в Лондон) и г-жа Маргарита Филипова, както и

колеги и приятели на Борис Симеонов от различни български университети. Специален гост беше и първата му асистентка в СУ „Св. Климент Охридски“ – изтъкнатата българска лингвистка, един от най-добрите специалисти в областта на балканското езикознание проф. д.ф.н. Петя Асенова, както и двама бивши негови асистенти в Пловдивския университет: гл. ас. Лъчезар Янков от ПУ (понастоящем пенсионер) и ст. преп. Димитрия Желязкова от МУ – Пловдив. Задочно в семинара се включи и първата асистентка на проф. Б. Симеонов в ПУ проф. д-р Илиана Кръпова от университета „Ка' Фоскари“ във Венеция (Италия), която беше изпратила писмо по повод на юбилея. В залата бяха и много от редовните и дистантните членове на Лингвистичния клуб; преподаватели и студенти от Филологическия факултет на пловдивската алма-матер и други гости.

Присъствието на семейството на проф. Симеонов, както и на негови дългогодишни колеги и приятели, които споделиха с публиката спомени за личността и делото му, се превърна в живото сърце

Г-н Златко Димитров и г-жа Маргарита Филипова – синът и внучката на проф. Борис Симеонов, бяха сред специалните гости

на този празник, на който с благодарност и с доза носталгия бяха почетени животът и наследството на един незабравим и вдъхновяващ човек. Срещата остави паметен и траен отпечатък в съзнанието на организаторите и гостите, които изразиха своето уважение към достойното за възхищение дело на Борис Симеонов, което се простира далеч отвъд лингвистиката и ни напомня за учения, оставил незаличима следа. Дело, което ни приканва не само да следваме научния му пример, но и да носим в сърцата си неговата отдаденост, достойнство и любов към езика.

Д-р Ирена РУСЕВА, Мартина КАЛУДИНА
Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“

ИВАН МИТЕВ

ЦЪРКВА

ПОСВЕЩАВАМЕ ТАЗИ ПУБЛИКАЦИЯ НА
100-ГОДИШНИНАТА ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА ПРОФЕСОР БОРИС СИМЕОНОВ

Той – силуетът, е необясним. Притежателят му бе преподавател по езикознание в Пловдивския университет през последните трийсет години на миналия век. Няма студент филолог, у когото името му да не е всявало тих ужас. Ужас, който сковава, парализира, спира дъха.

Не държеше на присъствието на лекциите си. Въпреки това залата се пукаше по шеговете, подът сякаш се огъваше от хора. Говореше толкова тихо, че онези от средата нататък не чуваха нищо. Въпреки това бяха там.

Казваха, че по време на сесията къса дотогава, докато не сметне, че студентът е научил това, което трябва да знае. Максимумът – шестнайсет пъти. Ясно бе – никакво преписване, никакви пишкови не помагат там. Единственото спасение – четене до припадък. А материалът – обемен колкото света.

Десет дни преди изпита почина майка ми. Как се готвих оттам нататък, как подреждах мислите си, как се свестяха след притъмняването пред очите – аз си знам. Запомнил съм, че правех лицеви опори през десет минути, за да се съвзема. Вечер заспивах на масата, отварях очи и пак започвах.

Ден преди датата за явяване отидох да видя как върви при другата група. Рано сутринта сварих петима души в полутъмния коридор. Седяха на едно диванче пред кабинета. В групата бяха теглили жребий кои да бъдат те – казваха, че от първата петица никой никога не е бил връщан.

Борис Симеонов пристигна малко след това. Появи се в края на коридора, откъм източното стълбище. Стъпките му се чува отчетливо и шумът от тях започна да се приближава.

Всички – до един първокурсници – впериха очи натам. Силуетът се очерта с пределна яснота – висок, изрязан, приближаващ бавно и неотклонно. Усетих, че в един миг диванът започна да се тресе, направо се разлюля – коленете на всички трепереха неудържимо. А фигурата на професор Симеонов продължаваше да расте – с мека шапка, шлифер и кожена чанта в ръка.

Спря, поздрави, отключи, влезе в стаята. Скъса и петимата.

На другия ден изкарах шестима – една от малкото изобщо в неговата практика. Все тая ми беше. Смътно си спомням какво ме питаше – запазих само впечатлението, че у този човек освен езикознание нищо друго няма. Нищо. Абсолютно нищо.

Миг преди да си взема книжката, той се обърна към асистента и му каза, все така тихо:

– В живота има няколко думички, които трябва да се осъзнаят. Те са макарките, на които е навит конецът. Някои схващат за какво става дума, други цял живот заплитат и разплитат...

Какво ли ще остане от всичко, което изчехох, в главата ми и трябва ли изобщо нещо да остава – питах се, докато крачех, олюлявайки се от изтощение, към близката кръчма, за да си поръчам няколко халби пиво наведнъж.

Шест години след това се качих на влака от Велико Търново за Стара Загора. Минута след като се настаних в купето, вратата се отвори. Още преди да вдигна глава, усетих кожата ми да настръхва. Нямаше нужда да се вторачвам – този силует не можеше да бъде сбъркан с никой друг. Кимна, седна, постави чантата до себе си. Извади вестник, разтвори го и скри лицето си зад него.

Това продължи дълго. Много дълго. Имах усещането, че пътувам сам.

На гара Трявна се качи подпийнала компания. Трима мъже се вмъкнаха при нас и започнаха да коментират на висок глас какво-

то им дойде на ум.

Професорът свали вестника.

Сега ще им направи забележка – казах си.

Той послуша, използва една пауза и заговори. С она тих глас, който се чуваше само до средата на аудиторията.

Заразказва за детството си в Дебелец. За кръчмата там. За типове в нея. За различни запои. За това как правел капани на войниците си като командир и попадал във вихъра на гуляите им. И как точно яздел своя кон.

Никой не смееше да гъкне. Да шушне. Да мръдне.

Аз загубих и ума, и дума. Борис Симеонов продължи да разказва. Тихо, остроумно, поетично. Онези хора за малко не изпуснаха гарата си. Отвориха усти чак в Дъбово – да се сбогуват.

Когато влакът тръгна, той извади от чантата си четири филийки хляб, завити прилежно в салфетки. Измъкна и кутийка пастет, отрязва капачето, намаза с ножчето дебело две филии. Подаде ми едната.

Не можех да си отворя устата.

– И аз не съм гладен, но съм диабетик – каза. – Трябва да ям. Опитайте, във влака винаги е вкусно.

Опитах. Изядох цялата филия. През това време той ми подаде още една – украсена с нарязан домат. И нея изядох. И трохите в шепата си даже.

На гара Тулово се изправи чевръсто, излезе. Малко след това видях как изтича през коловозите и се пхна в гаровото РСВ. Не можех да повярвам. Бях като под хипноза.

Върна се с две бутилки, помоли ме да ги отворя.

– Да изпием по една биричка – каза. – Няма закъде да бързаме.

Пихме. Сладко, спокойно. Влакът се люлееше, вече в полето, бягаше от хладната привечер, която се спускаше от балкана. Дългата му сянка покриваше стада крави, близваше орехови градини, матираше блясъка на селски рекички. По някое време докосна позлатено кубе с кръст.

И двамата гледахме натам. Изведнъж той продума като на себе си:

– Църква.

Да, църква беше. Не ми стана ясно защо трябва да се обявява гласно. Но чух:

– Българската дума е „църква“. „Черква“ иде от английското „чърч“. Това трябва да знае всеки.

Тогава си спомних какво беше казал на она асистент. Мозъкът ми заработи като машина, на която е подадено напрежение. Сигурен бях, че в този момент мога да възстановя дума по дума всичките му лекции.

Но мълчах.

Мълчеше и той.

Минаха двамадесет години оттогава. Ще минат още двеста. Две хиляди. Колкото си щат ще минат.

Но аз съм убеден, че един ден – в един прекрасен ден, както космическият влак си плува из галактическата привечер, в прозорците му ще проблесне отразен златен лъч. И тогава като полъх от вечерник през Вселената ще премине звукът от произнасянето на оная дума.

Църква.

А в следващия миг всеки, който се заслуша в нежното като звън ехо, ще осъзнае защо Бог е изпратил човека на Земята.

СЛАДОСТТА ДА ДОИЗМИСЛЯШ ЕНИГМИТЕ НА ЖИВОТА

(За стихосбирката на Димитрина Хамзе „Да рисуваш Живота“)

Невена ЛИЛОВА

Няма по-различни хора от тези две жени – Димитрина и Невена. Различни не толкова по поведение, колкото по световъзприемане. Техните светове и пространствата, където едната и другата се чувстват като риба във вода, са, кажи-речи, диаметрално противоположни.

Първата мисъл на Невена: „Аз съм най-неподходящият човек за рецензент на стихосбирката „Да рисуваш Живота“.

Следващата ѝ мисъл: „Осъзнатото различие не създава ли удобна за сравнение гледна позиция? Дори удобство за мисловни открития?“

Поддавайки се на втората си реакция, ще опитам и... каквото се получи.

„Да рисуваш Живота“ е продължение на стихосбирката „Поетично за художници“ (Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2024 г.) Така поне пише на задната корица на новоизлязлата книга на Димитрина Хамзе, отпечатана в Пловдивското университетско издателство през есента на 2025 година. Формално погледнато, това е вярно: и в двете издания поводът за създаване на отделните стихотворения идва от творба на изящното изкуство – чужда или наша. По същество обаче новата стихосбирка е съвсем самостоятелно дело – както спрямо поетичната си предходница, така и спрямо платната, скулптурите и рисунките, вдъхновили авторката. Помня, че при представянето на първата ѝ книга в Полския културен институт в залата прозвучаха въпроси от типа: „А не можеше ли да се направи издание, в което да има приложение с репродукции на картините?“. Тогава питането ми се стори уместно. По отношение на новата книга на Димитрина Хамзе обаче такъв въпрос (поне в моите очи) не стои. Не е от значение какво точно са изобразили Ботичели или Мунк. Тежест има единствено преживяването на поетесата по повод на ... Ако приемем за принципно положение, че животът на една творба е производно от АВТОРСКОТО НАМЕРЕНИЕ + КРАЙНИЙ РЕЗУЛТАТ + ВЪЗПРИЯТИЕТО НА РЕЦИПИЕНТА, то в случая с тези нови стихотворения горният принцип е нарушен. Първите две събираеми (отнасящи се до художествените изображения, ПО КОИТО са създадени те) не са задължително необходими, за да вникнем в написаното. В стихотворенията от „Да рисуваш Живота“ е цялата Димитрина, а Сандровото или Едвардовото начало са пренебрежимо малки величини. Аз поне не почувствах нужда от справочници или приложения.

И тъй, светът на Димитрина Хамзе.

Какъв е той?

Той е опияняващ за нея, кара я да трепти и да му откликва творчески. Да даде творчески отговор на творението и твореца, който онова, не напомним Бога, а е Космосът, включващ всичко, в това число – и основа, за което не сме измислили понятия и названия. Както и нещата, за които не предполагахме, че съществуват. Нейната реакция, тръгваща от няколко теменужки, обувки за поправка, танцуваща двойка, три стола и една маса или от достолепието на кипарисите, заприличва в един момент на врящ казан, откъдето вместо пара излитат чудеса, способни да ни стъписат, като ни пернат по лицето, без да го изгорят. Докато първата от двете стихосбирки е подчертано сюрреалистична, то втората ни среща с парадоксите на преживяването, раждащи се от допира с познатия на всички ни живот – визуален, звуков, тактилен, енергиен.

Макар че в дяловите, вдъхновени от Ботичели и Мунк, се споменават човеки/митични същества, Ното sapiens не само че не е в центъра, а сякаш отсъства. Чрез неопределеността на лицето (нито на мъж, нито на жена, нито на дете) той бива анихилиран във „Викът“, нахъсан на късчета хартия в цикъла „Там някъде“ и неусетно се прехвърля от лицето на „Момичето с теменужките“ в дребните цветчета от букета. „Най-човешкото“ стихотворение е посветено на пейзаж, в който четем само за дървета, заместващи (или изместващи) човеците – „Пейзаж в синьо“.

В образния свят на сбирката главни действащи лица са светлината, синьото/синева с цялата ѝ символност, безкраят, растежът, безвремието, трансформацията, ЖИВОТЪТ и СМЪРТТА във взаимната им обратност. Историческото и политическото са прогонени дори оттам, където

заглавието или тематиката биха могли да ги предполагат („Разстрел“, „Бежанци“ и „Легенда за камъка“). Тези две категории не са интересни за поетесата, защото са ѝ чужди (или обратно – чужди са ѝ, защото са ѝ безинтересни). Дълбоко подозирам, че това е така, защото тя не се доверява на официалната история, виждайки в нея митологическа или идеологическа подмяна, своего рода фалшификат. Съгласно интуицията ѝ по-достовиен извор на исторически и религиозни истини са художествените произведения. А може би не става дума за достоверност и вяра, а за опиянение от творчеството – свое и чуждо. Склонна съм да приема, че екстатичността на рисуването/писането/музичирането при нея най-естествено и спонтанно замества религиозния екстаз, а значението на художественото творчество се изравнява с това в акта на Сътворението. Долавям тази еквивалентност почти във всички нейни творби, макар тя да ми се струва най-ефектно изразена във „Вани с лед“ и „Моят Париж“.

И все пак не безкраят, еволюцията и трансформациите на живеещото са издигнати на пиедестал. Те са само централните елементи, от които Димитрина Хамзе съгражда олтар на красотата. Ако лирическият аз е запленен от нещо, ако се прекланя пред някаква същност, то това е красотата с главно „К“. При това не става дума за алегория и изобщо за статична или абстрактна естетическа величина. Красотата е нещо динамично и неокончателно, в чието сътворяване авторката (а чрез нея и ние, читателите – стига да споделяме вкуса ѝ към тектонично разместване на пластове) участва и съучастничава. Хамзе не е езичница, умилостивяваща природата с почитание и жертвоприношения. Тя я носи в себе си, в най-неявните си дълбини и доизвайвайки я, я авторизира. С това – едва ли не магически – повлиява и на външната природа, на живота извън собствената ѝ индивидуалност, а и на надприродното, макар то да не е отчетливо артикулиран образ в стиховете ѝ. Възможно е божественото в тях да е тъждествено с красотата или светлината, но нищо не пречи да е тъждествено и със самия живот, в който – според един средновековен трактат имало място и за грозното и несиметричното. Не знаем дали е така. Позволявам си да допусна, че – ако решим да умуваме – и такова едно тълкуване би било легитимно.

Със своята искреност и освободеност поезията на Димитрина Хамзе обаче ни предразполага най-вече към съсъзерцание „на“ и съпричастност „с“ красивото. Ще си позволя да цитирам стихотворението, сторило ми се най-изящно:

Резонанс

(По едноименната картина на Панайот Панайотов)

Музиката на Вятъра
създаде тимпаните.
Музиката на Земята

създаде виолончелото.
Музиката на Небето
създаде пианото.
Музиката на душата
създаде цигулката.
Всички заедно извезаха
резонанса на Вселената.

Тъй като красотата навява асоциации не само с възвишеното и безсмъртното, но и с мъдростта, ще завърша с творбата, която намирам за най-дълбока или – иначе казано – включваща психологически най-верните, неподлежащи на рационализиране противоречия.

Моят Париж

(По изложбата „Нещо, което отнасяш със себе си“ на Явор Костадинов)

Забулени картини.
Примигват сгънено
под гъстия воал
на изящния град.
Този град –
утешаващо стар.

Този град –
смуцаващо млад.
Този град с празничен
чар.
Този град – за сетивата
дар.
Този град забулва картините,
за да ги желаеш насън,
да чуваш сладостен звън
и да им доизмисляш енигмите...

Корицата на стихосбирката

Доц. Димитрина Хамзе

За Руския Златоуст и най-известния му труд

„Руски Златоуст“ са наричали св. Инокентий (Борисов), архиепископ Херсонски и Таврически, една от най-забележимите личности от първата половина на XIX. век в Русия.

Канонизиран е през 1997 г. от РПЦ – МП като светител. Този чин на святост в руското православие се дава на „епископи, почитани от църквата като предстоятели на отделни църковни общини, които със светия си живот и праведно пастирство са осъществили Божия промисъл за Църквата и нейното движение към Царството Небесно“ (вж. В. М. Живов. Святостъ. М., 1994).

Знаменит богослов, църковен писател, талантлив педагог, изтъкнат църковен оратор и проповедник, Инокентий (1800–1857) се ражда в семейство на свещеник в гр. Елец и завършва Орловската духовна семинария. Възпитаник е на Киевската духовна академия, става професор на Санктпетербургската духовна академия, по-късно – ректор на Киевската духовна академия. От 1836 г. е епископ, от 1845 – архиепископ: заема катедри във Вологда (1841), Харьков (1842 – 1848), Одеса (1848 – 1857), където умира в сан архиепископ Херсонски и Таврически.

Още като млад професор става популярен извън пределите на Петербургската академия – проповедите му в Казанския храм и в Александро-Невската лавра събират все повече народ и скоро славата на „новия Златоуст от Духовната академия“ се разнася из целия Петербург.

По думите на известен изследовател на руската проповед (вж. И. К. Столич. История русской церкви 1700 – 1917. Ч. 1 – 2. М., 1997) „Инокентий е не само учител на Църквата, възвестяващ на хората вечната и неоспорима истина, но и оратор, предаващ на слушателите цялото богатство на вътрешната си индивидуална сила и въздействащ на тяхното нравствено състояние и на движението на сърцата им“.

В сравнение с известния московски светител митрополит Филарет (Дроздов), който е повече богослов теоретик, архим. Инокентий е повече духовен лечител и пастир на душите, строител на религиозно-практическият нравствен живот на руското общество.

Според високата оценка на съвременници във всички трудове на архиепископ Инокентий руската богословска наука заговаря на създадения от него чист и изящен руски литературен език. Затова през 1836 г. Инокентий (Борисов) е избран за действителен член на Руската академия на науките в Отделението по руски език и словесност.

За действителна сила на знаменитите проповеди на архиепископа, особено през Страстната и Светлата седмица, свидетелства православният ерудит и дипломат А. Стурдза, за когото Инокентий е един от четиримата главни представители на мислеща Русия. Той превежда на френски език тези проповеди с цел „да запознае западните християни с образцови произведения на православното духовно красноречие“ (вж. Христианство и руская литература. Сб. IV. СПб., 2002).

Публикуването на проповедите му в академичното списание „Христианское чтение“ повишава веднага неговия тираж.

Тук се появява през 1828 – 1830 г. знаменитата му творба „Последните дни от земния живот на Господ Иисус Христос“. Според духовната критика от XIX в. в него за първи път е използван в изследването на живота на Христос и историко-археологическият метод, с което Инокентий изпреварва своето време. Книгата на „проповедника художник“ става плод на обширните му познания не само в съвременното богословие, но и във философията, историята, естетиката, археологията.

Естествено допълнение на този ярък труд стават и други негови важни историко-догматични изследвания, като „Иисус Христос – Изкупител на човешкия род“ и „За последната съдба

На 23-тото издание на Седмичата на православната книга, която традиционно се организира от Варненската и Великопреславската света митрополия, тази есен бе представена и книгата на св. Инокентий, архиепископ Херсонски и Таврически „Последните дни от земния живот на Господ Иисус Христос“.

Цитираме бележката на преводача на книгата.

на човека и света“.

Инокентий поддържа дружески отношения и си кореспондира с мнозина известни в Русия обществени и културни дейци от своето време – философи, историци, поети, писатели, като И. Киреевски, М. Погодин, С. Шевирьов, В. Жуковски, М. Максимович, И. Снегирьов, А. Хомяков и др. Сред тези, които са търсели общение и напътствие от архипастира вития, е и „измъчваният от духовна жажда“ Николай Гогол, автор през последните десет години от живота си на духовни творби, сред които „Размисли върху Божествената литургия“ (вж. Н. В. Гогол. Духовна проза. „Комунистас“, София, 2012). Първата среща на Гогол с Инокентий през 1842 г. е съдбоносна за писателя.

Инокентий го благославя по негова молба за поклонничеството му на Гроба Господен в Йерусалим. А когато му изпраща екземпляр на току-що излезлия първи том на „Мъртви души“, Гогол споделя с духовника житейските си планове и творческите си замисли. В друго писмо той проси духовното покровителство на архиепископ Инокентий над своите близки (вж.: Гольденберг, А. Х. Гоголь и Инокентий Херсонский (введение в тему) // <https://www.domgogolya.ru/science/researches/1014/>).

Бидейки Херсонски и Таврически архиепископ, Инокентий възстановява древния Херсонес като място на кръщението на св. Владимир, учредява в Крим „Руския Атон“. С дейността си в Одеса, особено по време на Кримската война (1853 – 1856), той завоюва авторитета на „велик гражданин на руската земя“ по думите на известния историк Михаил Погодин.

Кончината на архиепископ Инокентий – в деня на Света Троица през 1857 г. – предизвиква искрено жалеене в много краища на Русия заради загубата на архипастира, заслужил единодушното признание на първи руски проповедник, „руски Златоуст“, на велик светител и богослов, на истински образован християнин.

На корицата на чудесното българско издание на „Последните дни...“ е възпроизведена иконата „Не ридай Мене, Мати“. Източник на тази иконографска композиция е ирмосът на девета песен от Канона на св. прп. Козма Маюмски на Велика събота:

Не плачи за Мене, Майко, гледайки Ме в гроба – Твоя Син, Когато зачена безсеменно в утробата, защото ще възкръсна и ще Се прославя и ще възнесе със слава като Бог тия, които непрестанно с вяра и любов Те величат.

В контекста на коричната иконна илюстрация зазвучава още по-мощно и убедително авторовият финален призив, цитиран и на гърба на книгата:

И тъй, време бе да действа Бог, Самият Бог! Това бе най-решаващият момент не само за цялото човечество, но и за Божествения светопорядък – момент, когато трябваше пред лицето на целия свят, Ангелите и човеците, да се покаже тържествено, че не е една съдбата за добрия и лошия, за праведника и нечестивеца, че има Бог, Съдник на земята!

И тъй, дигни се, Боже! Съди земята! Защото Ти – само Ти – ще наследиш всички народи!

Таня АТАНАСОВА
Катедра по руска филология

ГУРАМ ОДИШАРИЯ

Котаракът на президента

Тадао Касио беше японски милиардер.

Михаил Темурович се запозна с него в Москва, на международен симпозиум, във фоайето на хотел „Космос“ по време на една от почивките.

Тадао Касио със своя помощник пиеше цейлонски чай, похапвайки тулски меденки.

Михаил Темурович се присъедини към „космическата“ чайна церемония. Всъщност той не обичаше много чая, освен това през целия си живот твърдеше, че чайът и тютюнът най-много вредят на Абхазия – те изпиват всички сокове от земята.

За култивирането на чая обвиняваше Русия, за тютюна – Турция.

„Чаят похаби здравето на нашите жени, тютюнът – на мъжете ни“ – казваше той.

Самият той обичаше само черен чай.

– Харесва ли ви цейлонският чай? – с помощта на преводача попита той Тадао Касио.

Михаил Темурович вече знаеше кой е Тадао Касио – милиардер, преуспяващ в чаения бизнес.

Тадао Касио и неговият помощник синхронно се усмихнаха и закиаха любезно към присъединилия се любител на чая.

– Хубавото си е хубаво – приблизително така отговори Тадао Касио.

– Види се, нищо по-добро не сте пили – каза нещо подобно Михаил Темурович и извади от джоба си малко пакетче от восъчна хартия.

В пакетчето имаше чай.

– Откъде е този чай? – попита Тадао Касио.

– Чай от Абхазия – отвърна Михаил Темурович.

Тадао Касио не знаеше какво е това Абхазия, още повече къде се намира.

– Абхазки чай – повтори Михаил Темурович, – нарекохме го ушгулски чай.

Тадао Касио и за Ушгули нищо не знаеше.

– Ушгули – това е нашата Фудзияма, – обясни му Михаил Темурович. – Кавказ!

В мозъка на Тадао Касио нещо малко се проясни, просветна – както Фудзияма при зазоряване под лъчите на слънцето.

– У нас, за разлика от вас, има няколко Фудзиями – конкретизира Михаил Темурович.

Разумът на Тадао Касио окончателно се проясни.

След което му беше предложен „ушгулски“ чай. Тадао Касио вежливо се съгласи да го опита, помощникът му – също.

– Това е била любимата напитка на нашите кавказки самураи, ние го възкресихме, опазихме го...

Японският милиардер все още не отделяше очи от тази далечна, далечна точка, бавно отпивайки ушгулски чай.

– Там нашата вода и нашият въздух придават на този чай съвършен вкус и аромат – каза Михаил Темурович.

Беше му абсолютно непонятно какво мисли за ушгулския чай Тадао Касио.

Покани го в Абхазия.

Така се и разделиха.

След десет дена получи телеграма от Токио: „На 9 юли ще бъда в Сухуми. Тадао Касио.“

– Сосик, ще долети! – размахвайки телеграмата, той влетя в лабораторията на Бебеисирската академия. – Какъв чудак! След два дена е тук, Сосик, скъпи мой академико! Бързо! Ушгулският чай!

При споменаването на ушгулския чай Сосо Капанадзе разбра кой идва и пребледня.

– Ама не се страхувай, Сосик, та нали имаме и боровинки, и сушени цветни листенца от мандари-

на, и чай! Долу люспите на Шеварднадзе! Да живее ушгулският чай!

Но бледността не изчезна от лицето на Сосо Капанадзе.

И въпреки всичко няколко минути по-късно той, рамо до рамо с Михаил Темурович, ровеше из стъклени шкафов, събираше буркани и приготвяше посуда.

– Идва, Йосиф Спиридонович, ид-ва! Не съм и предполагал... Виж какъв чудак... Та няма можех да помисля... Каква интересна шега е животът! – повтаряше Михаил Темурович.

Надвечер те бяха готови с „ушгулския“ чай, създаден по рецепта на Михаил Темурович: 30% сушени цветове от мандарина, 10% сушени сини боровинки (донесени от Сванетия, главен компо-

нент на „ушгулския“ чай) и останалите 60% – внимателно подбран грузински чай.

На следващото утро сътрудниците засадиха малък крехък разсад чай на опитните площадки на Бебеисирската академия. Това беше разсад от обикновен грузински чай, на който му престоеше да стане вече „ушгулски“ – веднага след като Тадао Касио престъпи прага на академията.

– Ще се сетят, Михаил Темурович, ох, ще се сетят, че това е разсад от грузински чай и нищо повече! – тюхкаше се Сосо Капанадзе.

– „Ушгулски“ чай! Главното е, вбий си го в главата – това е разсад от ушгулски чай и всичко ще бъде наред... Тогава и той ще повярва, че е ушгулски, така де. Той е човек на японските традиции, той няма как да помисли другояче.

Тадао Касио, неговите асистенти и дегустатори кацнаха на летище Бабушера. Михаил Темурович посрещна гостите, придружен от свита в черни волги.

След взаимните приветствия всички се понесоха в посока на Ачигвари, към Бебеисирското езеро.

Михаил Темурович и Тадао Касио се настаниха на задната седалка на една от волгите. До шофьора – преводачът. От прозореца на автомобила Тадао Касио гледаше планините на Абхазия, търсеше абхазката Фудзияма.

– Нямате време, Тадао-сан, иначе бихме ви показали и ледените върхове – разгада мислите на Тадао Касио Михаил Темурович.

Японският милиардер наистина нямаше време.

– Моята баба беше горянка, сванка, има такъв народ – обясняваше той на гостите. – Там за първи път са въвели ушгулския чай, това се е случило в първата половина на II век преди нашето летоброене. Напитката на войните, ушгулският чай, преумножава храбростта на човека и до седем пъти увеличава мъжката сила.

След няколко часа те вече бяха на брега на Бебеисирското езеро. Стопаните, местни жители на Галския район, бяха сложили прекрасна маса за четирийсет човека, украсена с произведения на най-чистото, най-висшето кулинарно изкуство, направено на полуостров Короба.

– Какво означава Корофа? – попита преводачът.

– Любов. На мингрелски. Така нарече полуострова Михаил Темурович – отвърна Сосо Капанадзе.

– Той го и откри – добави Михаил Темурович.

– Той го и откри – като ехо повтори Сосо Капанадзе.

– Е, да пробваме чая – каза Тадао Касио, – утре призори трябва да летим обратно.

– Първо трябва да се поотпуснем на масата, всички заедно, и едва после – чай. Такава е тукашната традиция – каза Михаил Темурович.

– Какво да се прави! – усмихна се Тадао Касио, повдигайки рамене.

Еларджи, сациви, хачапури, сварено в мляко козле, гебжалия!... – Тадао Касио съвсем се обърка.

– Сега вие това опитайте, Тадао-сан, после това, после ето това, което лежи на японския поднос – старееше се да помогне на новия си приятел Михаил Темурович.

Тадао Касио отказа да пие вино от самото начало. „Но това е наша, през вековете пренесена традиция, а традициите са свещени!“ – надигна се хор от гласове на масата. Солистът, естествено, беше Михаил Темурович.

Милиардерът сваля цялото си японско снаряжение, но незабелязано за останалите, с един жест забрани на дегустаторите си да пият. Той самият в този ден изпи цели седем чаши.

Когато тамада е Михаил Темурович... Е, кой освен него може да бъде тамада. Изобщо в тази книга и в този живот, там и тогава, ако някъде беше сложена маса, Михаил Темурович, той и само той, беше тамада.

Накратко, когато тамадата предложи на гостите и на домакините първият тост Тадао Касио попита какво се случва.

– Традиция! – за кой ли път този ден прозвуча тази дума.

– Вие имате традиция да пиете чай, нашата традиция е да пием вино – отправи към опонента си най-тежкия си аргумент Михаил Темурович.

– Над чашката чай вие повече мълчите, а ние, пиейки вино, произнасяме тостове – добави той след някое време. – Вашето мълчание и нашите думи – те еднакво служат за сближаването и разбирателството между хората.

Искрените аплодисменти заглушиха гласовете на всички пойни и непойни птици в околността на Бебеисирското езеро.

Следващият тост беше посветен на дружбата между японския и съветските народи. Както той отбеляза, тези народи са приятелски от незапомнени времена, от VII – VI век на старото летоброене, макар че има и други

На стр. 19 ➔

¹Гебжалия – грузинско национално ястие, по-точно мингрелско; нежни рулца от млада сирене сулугуни с добавка на мента.

➔ **От стр. 18** предположения, съгласно които дружбата се датира от XIV – XIII век пр.н.е. После с тѣга подхвана за недоразуменията на Втората световна война и добави: „Това беше изпитание на нашата дружба и нашата взаимна любов издържа изпитанията без никакви колебания.“

Тадао Касио:

– И аз тогава се сражавах.

Михаил Темурович:

– Аз също се сражавах, само че на Западния фронт.

Тадао Касио:

– И аз се сражавах на Западния фронт.

– Как става така? – запна изненадано Михаил Темурович.

– Нашият запад – това е вашият изток – успехи го усмихнат Тадао Касио.

Михаил Темурович:

– Вие случайно да не сте били камикадзе?

– Ако бих бил камикадзе, не бих седял на тая маса – на това място Тадао Касио вече се смееше.

Засмяха се и останалите.

Михаил Темурович:

– Камикадзе – това е грузинска фамилия, в град Гали дванайсет семейства Камикадзе живеят.

Тадао Касио:

– Камикадзе означава „божествен вятър“.

– И на мингрелски също – подкрепи го Михаил Темурович, – само че обратно: „вятър божествен“, ето така. На абхазки камикадзе звучи иначе...

Докато той припомняше как звучи камикадзе на абхазки, се появи приятно съвпадение. Оказа се, че Тадао Касио и Михаил Темурович са се родили в един и същи ден на една и съща година: 7 декември 1917-а, само дете в различни ъгълчета на Земята: единият – в село Уеда в Япония, другият – в село Гуп в Абхазия.

– Но при мен в паспорта ми е записан друг ден и друга година, объркали са, нали революцията започнала, Тадао-сан – побъркване, безпорядък. Объркаха главите на хората, между прочем, на някои такива са си останали и досега – объркани, замотани. И ето как са ме записали – 1915, в документите – обяви Михаил Темурович.

Седмият тост той вдигна за пойните птици и за мълчаливите риби. За птиците и рибите на Черно море и за птиците и рибите на Японско море.

А след няколко тоста каза:

– Вашето саке прилича на хайку, нашето вино е пространно като азиатска поема.

– А как ви се струва Омар Хаям? – попита Тадао Касио с тон на екзаминатор.

– Стиховете на Омар Хаям също са достатъчно дълги, само че в оригинал преводът е съкратен, особено японският – отбеляза компетентно Михаил Темурович. – А вие чели ли сте на персийски Омар Хаям, Тадао-сан?

Тадао Касио не беше чел Омар Хаям на персийски.

– Много жалко... Сега ще ви дам възможност да чуете оригинала.

И той изречитира стихове на Омар Хаям на госта, на останалите гости, на домакините, на птиците и рибите, на Бебеисирското езеро и на Черното море, на планините и облаците... На всички той изречитира Омар Хаям на език, до този ден неизвестен, въобще несъществувал до този ден...

– Ефектът на сакето е като от падаща в нощта

звезда: блесне и изчезне; действието на виното е подобно на дълъг слънчев ден. Сакето има един дълъг кугир², виното – кратки, но многочислени.

Тадао Касио изумено го слушаше. С очи, разширени до европейски размери.

А след това – нещо от адамово време:

– В нашата лаборатория се намират проби от почвите на всичките пет континента, аз сам лично съм ги донесъл. Всички почви се състоят от едни и същи елементи. Има и проби от водата, от кръвта на жителите от петте континента, ние сме ги изучили – аз възложих тази работа на моите академици. Аз лично ръководах този проект заедно с академик Сосо Капанадзе. (Гостите погледнаха към Сосо Капанадзе с огромно уважение, домакините – също). Още веднъж беше потвърдено, че във вените ни тече една и съща кръв. Всички сме братя, но бедата е, че не всички знаем това.

После припомни случай от японския живот, от същото това адамово време.

– Един владетел се борел с друг владетел. Те седели на два противоположни хълма. В долината

Текстът е откъс от романа на грузинския писател Гурам Одишария „Котаракът на президента“, който излезе през настоящата година в Пловдивското университетско издателство в превод на нашата колега Ивана Петкова – лектор по български език в Сухумския държавен университет в Тбилиси. През месец май 2025 г. Гурам Одишария беше специален гост на вестник „Пловдивски университет“ и участник в Международния поетичен фестивал „Орфей“.

техните самураи се избивали един друг. И ето, първият полетял с коня си в бесен галоп към другия, втория хълм, долетял до владетеля и замахнал със сабята си. Вторият отблъснал неговата атака с бойно ветрило и веднага издекламирал моментално съчинения от него стих – хайку. След това първият, също на кон, се спуснал към своите самураи, заповядал им да прекратят сражението и заедно с тях се върнал у дома. Тадао-сан, не помните ли вие това хайку?

Тадао Касио не помнеше това хайку. Не знаеше и такъв случай и за нищо такова не беше слушал. Може и да беше слушал някога, но не помнеше. Нито помощниците му, нито неговите дегустатори знаеха това хайку.

Тогава Михаил Темурович с тайнствен глас каза това хайку (едва не го произнесе на японски, но навреме си спомни, че Тадао Касио е японец, и премисли).

Запад, изток –

навсякъде бедата е една и съща.

Вятърът охлажда равномерно.

Докато той речитираше стиховете, на полуострова вече свиреше японска музика.

В очите на Тадао-сан напирала сълзи... В очите на помощниците му – също. Дегустаторите устояха – навярно защото пиха само чай.

– Мой далечен прадядо беше гениалният писател Сулхан Саба Орбелиани. – каза Михаил Темурович. – Той написа книгата „Мъдростта на художествената литература“.

² Кугир – в японската дзен поезия означава пауза, в която отеква неназованото; емоционално-психологическа пауза поанта.

Тадао Касио се просълзи още веднъж.

Може би защото той и „Мъдростта на художествената литература“ не беше чел.

След трапезата всички се преместиха под сянката на елхите и се излегнаха в шезлонги на бели и сини райета. Два часа почиваха. След това започна дегустацията на „ушгулския“ чай.

Като „дегустатори“ от Бебеисирската академия бяха доведени от Сухуми очарователни блондинки на по 20 – 25 години. Те имаха бяла като китайски фарфор кожа и сини очи, бяха обути в черни чорапогащи и облечени в мини полички. Тадао Касио изпрати белокожите „дегустаторки“ с поглед, пълен с непонятна печал...

– Превъзходно! – прозвуча най-после гласът на един от японските дегустатори.

– Превъзходно! – повтори (само че срамежливо) „дегустаторите“ на Михаил Темурович с гласове, които по-скоро напомняха чуруликането на птици.

След това Тадао Касио прегледа разсадника с току-що покаралите кълнове „ушгулски“ чай.

Свечеряваше се, слънцето се спускаше в морето.

Замислено гледаше залязващото слънце могъщият син на Страната на изгряващото слънце: слънцето пълзеше към Япония.

– Нужни са ми един милион кълнове от ушгулския чай – каза Тадао Касио.

– След година и пет месеца започваме да ги пращаме – обеща Михаил Темурович.

Сосо Капанадзе незабелязано побутна Михаил Темурович: мисли какво говориш.

– Искаме или не, длъжни сме да въведем „ушгулския“ чай, за нас няма невъзможни неща – пошушна му Михаил Темурович.

Сосо искаше да го побутне още един път все по същата причина, но думите на Михаил Темурович го накараха да се замисли: а може би той и с това щеше да се справи.

След това асистентите на Тадао Касио извадиха листове белоснежна хартия и ги поставиха пред Михаил Темурович на градинската маса, боядисана в синьо. Михаил Темурович мисли, мисли и накрая – все едно – подписа документите.

На следващия ден Тадао Касио, неговите помощници и дегустаторите отлетяха.

След две седмици Тадао Касио преведе 50 000 американски долара. Той беше готов също така в течение на година и пет месеца по договора за получаването на разсад ушгулски чай да преведе още 3 000 000 (три милиона!) американски долара.

Но започна войната. Войници напълниха тази земя. И още – някакви подобни на войници. Още – подобни на подобните на войници. Само за няколко часа изчезнаха принадлежащите на Бебеисирската академия минитрактори Krone. Лабораторията. Електронният микроскоп на стойност 27 000 американски долара, подарен на Михаил Темурович от директора на един институт по генетика (никой не разбираше душата на този директор, но той се топеше по някаква причина при вида на Михаил Темурович).

Войната отнесе всичко.

Абсолютно всичко.

Войната отнесе всичко с ръцете на своите хора.

Те бяха много.

Никой не можеше да ги спре.

Даже Михаил Темурович не успя да направи това.

Рецепти за коледната и новогодишната трапеза, предложени от Теодора Кърнева

Дядо Коледа вече се стяга за път, а ние се питаме какви подаръци сме заслужили. Надяваме се всеки да получи това, което си е пожелал. Нека коледните и новогодишните празници ви донесат много настроение и приятни преживявания. Част от тях, разбира се, е и празничната трапеза в компанията на най-близките хора.

НОВОГОДИШНА КАПАМА В ГЮВЕЧ

Продукти: 4 цели пилешки бутчета, 1 кг свинска плешка, 1 кг сурова наденица, пушена сланина или бекон, 2 глави кисело зеле, чаша червено вино, черен пипер.

За сармите: 600 г кайма от телешко и свинско месо, 100 г бекон, 1 глава кромид лук, 1 кафена чашка ориз, 3 – 4 лъжици олио, 1 лъжичка червен пипер, 1 лъжичка черен пипер, смлян кимион, сол, зелеви листа.

Приготвяне на сармите

Лукът и беконът се нарязват на ситно. Изпържват се в сгорещено олио. Добавя се измитият ориз и след като стане прозрачен, се слага каймата. Сместа се обърква добре, така че месото да побелее от всички страни.

Сипва се чашка вода, похлупва се и се оставя на котлона, докато оризът поеме водата. Дръпва се от огъня, добавят се 2 щипки сол (не повече, защото киселото зеле е солено), червеният, черният пипер и кимионът.

Сместа се разбърква и от нея и зелевите листа се правят 8 – 10 стегнати сарми.

По традиция в коледния брой на вестника публикуваме кулинарни рецепти, предложени от преподаватели и служители на университета за коледните и новогодишните празници.

Тазгодишните празнични рецепти са предложени от Теодора Кърнева – шеф на отдел „Обществени поръчки“. Тя е шеф и в семейната кухня, където се изявява под зоркия, но одобрителен поглед на Георги Кърнев – директор на Пловдивското университетско издателство.

Теодора Кърнева

Подреждане на гювеча

На дъното се слагат пушената сланина или бекон и се покриват със ситно нарязано кисело зеле.

Свинското се нарязва на едри късове, наръсва се с черен пипер и също се покрива с малко зеле.

Отгоре се поставят пилешките бутчета, а върху тях суровата наденица. Всичко това се залива с вино и се поръсва с шепа измит ориз.

Сармите се нареждат плътно една до друга.

Всичко се покрива с 1 – 2 цели зелеви листа. Слага се алуминиево фолио и плътно се притиска капакът на съда. Гювечът се пъха в студена фурна и се пече на тих огън в продължение на 8 – 10 часа. Добре е да се сложи през нощта, за да е готов на сутринта.

ЯБЪЛКОВ СЛАДКИШ

Продукти: 1 пак. масло, 1 пак. чаени бисквити, 5 – 6 ябълки, 4 яйца, 1 ч.ч. захар, 1 ч.ч. брашно и канела.

В тава се разтопява маслото и върху него се нареждат бисквитите. Отгоре са разпределят ябълките, обелени и нарязани на кубчета. Поръсва се с канела.

От яйцата, захарта и брашното се забърква тесто, което се изсипва върху ябълките и се разпределя равномерно. Пече се в предварително загрята фурна на 180 градуса.

Отборът по бадминтон – национален шампион

Златни медали и шампионска титла в отборното класиране на Националния университетски шампионат по бадминтон за Пловдивския университет. На турнира, който се проведе на 22 и 23 ноември 2025 г. в София, нашите състезатели доминираха както в индивидуалната, така и в отборната надпревара при мъжете, където оставиха след себе си представителите на Университета по архитектура, строителство и геодезия и Техническият университет – София.

Приносът за отборната титла е на: Станимир Терзиев – специалност „Софтуерни технологии и дизайн“, Павел Димитров и Наско Найденов – „Информатика“, и Людмил Иванов – „Физическо възпитание“.

Шампионският отбор заедно с ръководителя ст. пр. Татяна Найденова

тика“, и Людмил Иванов – „Физическо възпитание“.

Станимир Терзиев завоюва също така индивидуалната шампионска титла и златен медал, а Павел Димитров достигна до четвъртфинал.

В надпреварата на двойки Станимир Терзиев и Павел Димитров също победиха безапелационно и спечелиха златни медали, а другите представители на ПУ – Наско Найденов и Людмил Иванов, играха на четвъртфинал.

„Благодарим ви за трудолюбието, волята и спортсменството. Вие сте пример за висок дух, отговорност и отдаденост, които прославят името на Пловдивския университет. Пожелаваме ви още много успехи, нови върхове и уверени стъпки по пътя на спортните постижения! Гордеем се с вас!“ – емоционално коментира треньорът на пловдивските шампиони старши преподавател Татяна Найденова.

Същото можем да кажем и за шахматистите на Пловдивския университет, които на Националния университетски шампионат, проведен на 15 и 16 ноември в София, се представиха изключително достойно – бронзов медал отборно и сребърен медал за Иван Караджов в индивидуалната надпревара. Останалите състезатели с принос за отборното класиране са: Никол Стойнова, Димитър Арденски и Валерия Янушева. Водач на отбора е пр. Петър Петев.

Вестник „Пловдивски университет“

ISSN 2815-4592 (print), ISSN 2815-4606 (web)

Главен редактор: Тильо Тилев, тел. 032/261 477

Електронна поща: tiliotilev@uni-plovdiv.bg; vestnik_pu@abv.bg

Коректор: Гергана Иванова. Предпечат: Валентина Ангелова

Печат: Пловдивско университетско издателство

Адрес на редакцията: Пловдив, ул. „Цар Асен“ № 24